

GÖNÜLDEN ESİNTİLER

یارب

ABDULKÂDİR GEYLÂNİ

RİSÂLE-İ GAVSİYE
ŞERHİ

NECDET ARDIÇ

İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (66)

ABDULKÂDİR GEYLÂNÎ

RÎSÂLE-İ GAVSÎYE
ŞERHÎ

NECDET ARDIÇ

NECDET ARDIÇ
İRFAN SOFRASI
TASAVVUF SERİSİ (66)

Ön söz

Gavs-ul A'zam Abdül Kâdir Geylâni hazretlerinin (Risâle-i Gavsîye) isimli hacmi küçük ancak muhtevası oldukça büyük ilhâm-i eserini şerh edenler gibi bende özetle de olsa sohbet konusu yapıp kardeşlerimle içinde bulunan ma'nâlarını paylaşmak istiyordum, nihayet vakti gelmişki, (29/10/2009) (07/03/2010) tarihleri arasında kardeşlerimizin de isteği üzerine bu küçük şerhi sohbet konusu olarak gerçekleştirmiş idik. Daha sonra kardeşlerimizden biri bu sohbetleri ses kayıtlarından yazı kayıtlarına aktardı ve bana gönderdi bende bir kitap şekli ile bu hali üzere düzenlemeye çalıştım.

Aslında birçok değerli zevat-ı âli tarafından oldukça çok değerli şerhleri yapılmış olan bu eseri şerh etmek beklide gereksizdi, ancak kardeşlerimize bizden de böyle bir hatıra kalsın diye ve onların talebi üzere bu özet şerh ortaya çıkmış oldu. Ancak bu şerhten sahibi ne kadar memnun olur bilemem, Cenâb-ı Hakk şefaatlarına mazhar eylesin İnşallah.

Gerçek bir tevhid örneği olan bu risale, isneyniyet-ikilik gözü ile bakıldığında pek anlaşılmaz, ancak vahdet-teklik gözü ile bakıldığında, okuyanına çok büyük ufuklar açtığı da bir gerçektir. Bilindiği gibi dinimizin zâhir ve bâtını ile iki yönü vardır. Aslında bu iki yön birbirinden ayrı değildir, ancak ehli zâhir sadece dış görünüş ve ifadelere bakarak hakikatların zâhirinde yani suretinde kalmaktadırlar. Bâtın ehli ise daha içe ve öze baktıklarından gördükleri ve idrak ettikleri hususlar daha geniş olmaktadır. Bu risaleye de böyle bakmak gerekmektedir. Ancak ondan sonra gereken azâmi faydayı sağlamak mümkün olmaktadır.

Gerçek Hakk'ı ve İnsan-ı tarif eden bu risaleden Cenâb-ı Hakk azami derecede yararlananlardan eylesin. Elden ele bu günlere kadar ulaştıranlardan da Allah razı olsun.

Necdet ardıç Terzi Baba Tekirdağ.

RİSÂLE-İ GAVSİYE

Şerhi

Yâ Gavs-ı Â'zâm! Allâh, gayrından berî, Allâh'a yakındır!

Cenâb-ı Hakk (c.c) Abdulkâdir Geylânî hazretlerine bu şekilde ilmî ve ilhâmî olarak hitâp etmektedir. Bu şekilde gelişlerin özellikle mülhime nefis mertebesinde ilham veya evham olup olmadığının çok iyi bir şekilde ayırt edilmesi gerekmektedir.

Bu cümlenin ifâdesine baktığımızda fiiller ve sıfatlar ile değil sadece zât ile meşgûl oluş yâni tevhîdin tam hakîkâtiyle meşgûl olunarak kurulmuş bir cümle kurgusu vardır.

Bu sözü Allah kendisi söylemiş olsa "Ben olan Allah" denilmesi gerekmektedir. Bu sözü söyleyen mertebe rububiyet yâni Rabb'lık mertebesidir. Eğer bu şekilde mertebeler olmaz ise ilâhî isimler bize bildirilmez ve sadece "Allah" denilerek geçilirdi. Bu nedenle hangi ilâhî isim nerede geçiyorsa mevzûyu o isim üzerinden yorumlamak ve çözmek gereklidir.

Rab, terbiye edici mânâsınadır ve bütün ilâhî isimlerin her biri bir Rabb'dır, hangi birimde hangi isim ağırlıklı olarak faaliyette ise âdetâ bir soy isim gibi onun Rabb'lığını belirtir. Buradaki Rabb ise Âlim ismi ile ilim üzerine olan Rabb'dır.

Bu âlemde gördüğümüz şeyler zâhiren Allah'ın gayrı gibi gözükse de tevhîd ilmi ile bunların Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın zuhurlarından başka bir şeyler olmadıklarını anlıyoruz. İşte bu anlayış ile bakıldığından "Allah gayrından berîdir" yâni gayrı diye bir şey yoktur.

Bütün varlıkta Allah'ın zuhurlarını müşâhede ettiğimizde her müşâhede ettiğimiz esmâ ve sıfat zuhurlarından zuhur olarak Allah'ı idrâk ettiğimiz için Allah, Allah'a yakındır. Bu

nedenle âlemde gördüklerimizi Allah'ın zuhurları olarak tefekkür etmemiz ve o şekilde hayata bakmamız gerekmektedir.

– “Yâ Gavs-ı Â'zâm”, dedi Allâh,

– “Lebbeyk, Rabb-i Gavs” dedim.

– Nâsut ile melekût arasındaki her tavır şeriat, melekût ile ceberût arasındaki her tavır tarikat, ceberût ile lâhut arasındaki her tavır da hakikâttir.

“Lebbeyk” ifâdesi tam bir sâkinliğin anlatımıdır.

Nâsut insanlık âlemi yâni içinde bulunup şu an yaşadığımız âlemdir. Melekût âlemi bizim bir üstümüzdeki esmâ âlemidir. İşte şeriat denildiği zaman bu iki âlem arasında yaşanan her şey içine dâhil olmaktadır.

Bizlerin biri fiziki yâni duyularla algılayarak yaşadığımız bir yaşantımız bir de hayâlî ve vehmi yâni tefekkürî olan bir yaşantımız vardır. Tehlikeli olan bu hayâl ve vehimdeki yaşantımızdır. Zanlar ile dolu ve sürekli başkalarıyla meşgûl olup bir türlü kendimize döndüremediğimiz bu yaşantımız bizi sürekli bir meşgûliyet içinde tutmaktadır.

Bu yaşantı içinde hayâlimizdeki ve bize tanıtıldığı kadarıyla Rabb'ımız ne ise biz o kadar şeriat içerisindeki Rabb'ımızı anlayabilmekteyiz.

Ceberût, sıfat mertebesidir. İşte gerçek tarikat burada yaşanmaktadır. Genel olarak beşeri anlamda kullanılan ve kılık kıyafete bürünerek, belirli sayıda esmâların çekilmesi gibi anlaşılan tarikat ile bunun arasında çok büyük fark vardır.

Ceberût işini cebren yaptıran mânâsınadır. Bâzı cebriyeciler “biz ne için gelmişsek o fiilleri mecbûren işlemek zorundayız” anlayışı içindedirler. Oysa buna karşılık ârifler bu

âlemde cebir yoktur çünkü cebir için cebreden ve cebredilen olarak iki varlık gerektiğini belirtmekte ve âlemde iki ayrı varlık olmadığı için cebretmenin söz konusu olmadığını ifâde etmektedirler.

Bu durumda buradaki ifâdeyi nasıl yorumlamak lâzımdır. O da şöyledir, ceberût kendinde olan hakîkâti mutlak surette kemâliyle ortaya çıkarmaktır. Ve ortaya çıkan hiçbir varlık dahi ben ortaya çıkmak istemiyorum deme hakkına sâhip değildir. Örneğin toprağa nohut tohumu ektik ise o tohum nohut olarak çıkmak mecbûriyetindedir. Yoksa ben nohut değil pirinç olarak çıkacağım diyemez.

Hakîkât ise lâhut yâni ilâhlık mertesine ulaşan bir oluşumdur.

Mârifet ise bütün bunların toplamını idrâk ederek yaşamak demektir. Ef'âl âlemindeki şeriat yaşantısı neyi gerektiriyorsa onu yaşamakta, esmâ âleminde tarikatın hakîkâti yaşamaktadır.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, hiçbir şeyde zâhir olmadım, insandaki zâhir oluşum gibi!

Sadece şu cümle olsun, bizlere bunun şerefi dünyâ ve âhiret yeter de artar bile.

Bütün âleme baktığımızda her gördüğümüz şey Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın bir görüntüsü ve bir vechidir. Ancak bu âlemde insan vechinden daha güzel bir vechi tasavvur etmek mümkün değildir.

Yedi sıfat-ı subûtiyyeyi Cenâb-ı Hakk (c.c) bizim yüzümüze nakşetmiştir. İnsana verilen bütün lütufları toplayıp baktığımızda onun vechinin vechullah'tan başka bir şey olmadığı ortaya çıkmaktadır.

"Allah Âdem'i kendi sureti üzere halk etti" ve "Al

İlah Âdem'i Rahmân sûreti üzere halk etti" hadisi

kudsilerinde de belirtildiği gibi bütün Rahmâniyyet mertebelerinin hakîkâtleri insanda mevcûttur.

Örneğin kadınlar çocuk doğurmaları yönüyle hâliktirler, öte yandan bir anne-babadan doğmaları yönüyle mahlûkturlar.

Bu şekilde Cenâb-ı Hakk (c.c) insana o kadar büyük rütbelere vermişti ki târifinin yapılmasında dahi aciz kalınmaktadır.

Âlemlerde kendisinde mutlak muhtâriyyet olan Allah'tan sonra bu muhtariyyet kısmi olarak insanda vardır sadece. Bu nedenle uluhiyyet hakîkâtine en yakın varlık insandır.

Cenâb-ı Hakk (c.c) en geniş mânâda insân-ı kâmilde zühur etmektedir.

Bizlerin ise yapması gereken Âdemiyyet hakîkâtlerini idrâk ederek yola çıkmak ve hakîkât-i Muhammediyye'ye ulaşmaktır.

Sonra sordum Rabbi'me, dedim ki:

– Hiç mekânın olur mu? Dedi ki:

– Yâ Gavs-ı Â'zâm, Ben, mekânın mekânıyım. Benim mekânım olmaz. Ben, insanın sırrıyım.

Dikkât edersek mekândan bahsediliyorken cümlelerin sonunda insandan bahsedilmiştir.

Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın mekânların mekânı olmasından kasıt hiçbir ayırım olmaksızın bütün mevcûtların mekânı olmasıdır. Bütün mevcûtların var oluşları Allah'ın varlığıyla olup, hiçbirinin kendilerine âit bağımsız bir varlıkları yoktur. Allah'ın varlığında, Allah'ın mekânı içinde var olmuşlardır.

Rûhumuz beden mekânı içerisinde faaliyet göstermekte, bunun gibi dünyâ fezanın mekânına ihtiyaç duymaktadır yâni mekânsız bir fiziksel yaşantı olması mümkün değildir. Bu nedenle mekân ve zaman zuhûr halinde yâni ef'âl mertebesinde ihtiyaç duyulan şeylerdir.

“Allah var idi ve O’nunla birlikte hiçbir şey yok idi” hadisi kudsisine göre, sonsuz fezâ var olup içindekiler henüz yokken, nefes-i Rahmâni bu sonsuz fezanın içine yayılarak bütün varlıklara mekân olmuştur.

“Ben, insanın sırrıyım” ifâdesiyle bizde gizli olan O’dur. Ancak bizler zâhirimizle O’nu perdelediğimizden sır olarak bâtınımızda kalmıştır. Bu şekilde düşündüğümüzde bir yünden insanın sureti O’na mekân olmaktadır.

Bütün âlemde Cenâb-ı Hakk (c.c)’in varlığından başka bir varlık olmadığı anlayışı ile zâhir ve bâtın insanda zuhur eden Cenâb-ı Hakk (c.c) olduğu açıktır.

Sordum tekrar, dedim ki:

– Yâ Rabbi; hiç içer misin, yer misin? Dedi ki:

– Yemem, fakîrin yemesidir; içmem de fakîrin içmesidir.

Cenâb-ı Hakk (c.c) bunu teşbihat olarak söylemektedir. Cenâb-ı Hakk (c.c)’in zâtı yönüyle yeme ve içmeye ihtiyacı yoktur, öyle bir ihtiyacı olmuş olsa zât olmaz.

Yemek denildiği zaman hemen ilk olarak aklımıza sofrada yenilen yemek gelmektedir. Bu zâhiren yenilen yemek olduğu gibi bâtın olarak yenilen yemek, kişinin irfâniyet hakîkâtlerini idrâk edip bünyesine indirmesi ve bu şekilde rûhâni olarak beslenmesidir.

Fakir üzerine söylenmiş bir çok hadisi şerîf vardır. Efendimiz (s.a.v) **“Fakr tamam olunca o Hakk’tır”** ve **“Fakr**

ile iftihar ederim” buyurmuştur. Zâhiren maddi fakirlik olarak anlaşılan bu ifâdeler aslında kişinin nefsânîyetinin yokluğu mânâsınadır yâni nefsinden fakir düşmüş ancak Hakk ile zenginleşmiştir.

Nefsânîyetimizin yüksekliği derecesinde Rahmânîyetimiz düşer. Bu şekilde de fakr hakîkâti bir bakıma fenâfillah yâni Hakk'ta fânî olma mertebesidir.

Fakrın bir sonrası miskinliktir. Miskinin hiçbir şeyi yoktur.

Temizlenmiş olan mânâsındaki zekâtı işte ancak bu fakirler alabilmektedir ki bunu veren Cenâb-ı Hakk (c.c)'tır. Kendini nefsânîyetinden temizlemiş olan fakîre gelenlerde Cenâb-ı Hakk (c.c)'tan temiz olarak gelmektedir. Ve fakirin yediği, içtiği de budur.

Mânevi anlamda sıfati ve zâti bilgileri ancak bu şekilde fakra ulaşanlar alabilmektedirler.

Ve dahi sordum,

– Yâ Rabbi, melâikeyi hangi şeyden halk ettin?

Dedi ki Hak Teâlâ:

– İnsanın nûrundan halk ettim; ve insanı da nûrumun zuhurundan halk ettim.

İnsanın Allah'ın indindeki mertebesinin ne kadar yüksek olduğu bu şekilde bize bildirilmektedir.

Melâike-i kiram iki türdür. Birisi birimsel fiillerimizden meydana gelen ve bize âit olan bireysel kuvvetlerdir. Diğeri ise Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın zâtından kuvvetleri yoluyla üretmiş olduğu melekleridir.

Melekler fiillerin oluşması için Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın Kudret sıfatısının zuhur etmesidir. Cenâb-ı Hakk (c.c) hangi mahalde neyi meydana getirecekse ona uygun melekleri ortaya

getirmektedir. Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın zâti arzuları melâikeyi kiram tarafından yerine getirilmektedir, bu nedenle bunlar mübârek varlıklardır.

İnsân-ı kâmilin ilk zuhuru Rahmâniyyet mertebesi îtibarıyla rûhta olmaktadır yâni nefes-i Rahmâni yayıldığı zaman rûh mertebesi ortaya çıkmaktadır. Buradan da olan bir tecelli ile nûr mertebesi ortaya gelmektedir. Rûh ile nûrun iştirakinden de ef'âl mertebesi meydana gelmektedir.

İşte bütün bu mertebelerde belirli kuvvetlere ihtiyaç olduğundan bu şekilde bu melekler denilen bu kuvvetlerin de insanın nûrundan halk edildiği belirtilmektedir.

Bu şekilde hem genel hem de özel anlamda melâikeyi kiram insanın nurundan ortaya çıkmaktadır.

Cenâb-ı Hakk (c.c) ana kaynak olarak insanı Selam esmâsı üzere halk etmiştir. Rûh mertebesi ile nûr mertebesinin birlikteliğinden ef'âl mertebesi yâni atomsal yapı meydana gelmektedir. Bu atomların değişik şekillerde birleşmesinden de varlıklar ortaya çıkmaktadır.

Bizlerin insan olarak ana kaynağı Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın zâti nûrunun zuhurundan başka bir şey değildir. Meleklerle, "Âdem'e secde edin" denildiğinden hemen secde ettiler. Burada secde meleklerin de iki hali vardır. Birinci halleri o anda orada secde eden melekler, ikinci halleri ise şu anda bizlerin yaptığımız ibâdetler ile oluşturduğumuz göremediğimiz kuvvetlerdir. Çünkü bunların bir halini dahi görsek dünyâ ile ilgimiz kesilir çünkü Rahmâni yönden yapılan fiillerin gerçek hallerini gördükten sonra sürekli onları yapmak isteriz, dünyâ işlerini bir kenara atarız. Bu nedenle Cenâb-ı Hakk (c.c) bunları bize göstermez.

İşte bu şekilde yaptığımız ibâdetlerden oluşan melekler, daha evvelce farkında değillerken, irfâniyet ile bizim gönlümüzde Âdemiyyet makamı meydana gelince onlar bize secde etmekte yâni tâbi olmaktadırlar.

Ve daha sordum.

–Yâ Rabbi Gavs,hiç seni taşıyan bulunur mu? Dedi,

–Yâ Gavs-ı Â'zâm, insanı meydana getirdim beni taşıyan olması için. Ve mükevvenâtı da insanı taşımaya için meydana getirdim.

Bâzı ifâdelerde zâhiri mânâ önde bâtını mânâ onun arkasındadır, bâzılarında ise bâtını mânâ önde zâhiri onun arkasındadır. İlâhî mertebeleri bilemez isek bu gibi durumları anlamamız mümkün olmaz. Sadece sıradan okuruz ancak neyin nereye isâbet edeceğini ve o verilen anahtarın hangi kilidi açacağını bilemeyiz.

Cenâb-ı Hakk (c.c) bütün varlıkların taşıyanıdır, bu nedenle onun taşınması mümkün değildir. İnsanı birey olarak düşündüğümüzde yukarıdaki ifâdeye göre bâtını öne çıkarmakta ve zâhiri onun arkasında kalmaktadır.

Bu âlemler insân-ı kâmil ismi altında sıfat mertebesinde meydana getirilmiştir. Bu da geniş mânâda insân-ı kâmil programını meydana getirdim ki "Benim" sıfatlarımı ve isimleri taşıyan, demektir.

Çünkü isimlerin ve sıfatların zuhura çıkması için bir mahallere gereklidir ki bu mahallin ismi de insân-ı kâmil, diğer bir ifâde ile hakîkâti Muhammediyye'dir. İşte Cenâb-ı Hakk (c.c)'i taşıyan bu hakîkâti Muhammediyye'dir. Geniş mânâda bu şekilde hakîkâti Muhammedî Cenâb-ı Hakk (c.c)'in zuhur mahalli olduğundan isimleri ve sıfatları yönüyle onu taşımaktadır, Cenâb-ı Hakk (c.c)'in zâtı yönünden ise böyle bir şey söz konusu değildir.

Bireysel mânâda ise her bir insan bir zuhur mahalli olarak taşıyıcıdır. **"Allah Âdem'i kendi sureti üzere halk etti"** hadisi kudsisi gereğince Cenâb-ı Hakk (c.c) insanı kendisinde bulunan sıfatların ve isimlerin zuhuru üzere halk etmiştir.

Zuhur mahalli olarak biz Hakk'ı yüklenmişiz ancak ger-

çek yaşam olarak ise Hakk bizi yüklenmiştir.

Bizim bedeni varlığımız bizi hacca götürecektir. Bu nedenle bizim esas varlığımız "ve nefahütü" ifâdesiyle belirtilen varlığımızdır. Hayâli ve zanni anlayışlar ile biz bu taşıdığımız yükün ne olduğundan habersiz kalmışız, bir an önce bu hayâl ve zannı bir kenara bırakıp salt kendi varlığımızla kalmalıyız. Yaptığımız her bir fiil Cenâb-ı Hakk (c.c)'in isimlerinin zuhuru olduğu için bizde faaliyette olan Cenâb-ı Hakk (c.c)'in ta kendisidir. Biz bu durumu ne zaman ki gerçek mânâsı ile idrâk ederiz işte o zaman "O kulunun elinde tutan, ayağında yürüyen, gözünde gören" olur. Aslında zâten öyle idi ancak bizim anlayışımız bu yönde değişince bu hakîkât ortaya çıkmaktadır.

Bu mevzûların daha iyi anlaşılabilmesi için şuurlanmak ve ilâhî mertebeleri bilmek gereklidir.

Cenâb-ı Hakk (c.c) kendi bilinmekliği için insanı halk etmiştir, bu nedenle insan hem Cenâb-ı Hakk (c.c)'in aynası hem de aynasıdır. Cenâb-ı Hakk (c.c)'i en geniş mânâda zuhura getirecek olan insan varlığının yaşaması için bir sahaya ihtiyaç vardır. Cenâb-ı Hakk (c.c) bu nedenle bu âlemler sahasını kendi şanına yakışır şekilde sonsuz bir şekilde halk etmiştir.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, ne güzel tâlibim ve ne güzel talep edilendir insan. Ne güzel rakibtir insan ve ne güzel merkubtur mükevvenât.

Allah kendi isim ve sıfatlarını insanda zuhura çıkardığı için insana tâliptir. Yeryüzünde insan yok iken Cenâb-ı Hakk (c.c)'in bilinir veya bilinmez olması bir şey ifâde etmiyordu. Ancak Cenâb-ı Hakk (c.c) kendisinin şuur ve idrâk ile bilinmesini istedi ve bunu da yapabilecek birim olarak Âdem ismi ile insanı halk etti ve ilk lütuf olarak ona rûhundan üfledi. Rûhi Sultâni de denilen bu oluşum kişileri tenzih mertebesine

kadar getirmektedir.

Seyri sülûk yolunda Mûseviyyet mertebesine kadar saliki getiren bu oluşumdan sonra İseviyyet mertebesine gelince "Biz onu Rûh'ül Kuds ile destekledik" ifâdesiyle kudsiyyet başlıyor. Bundan sonra "Rûh'ül Âzam" ile Muhammediyyet mertebesinde en yüksek kemâline ulaşmaktadır.

İşte bizler ümmet-i Muhammed olmamız dolayısıyla bütün bu oluşumlar bizde mevcûttur. Kudsi rûh ve Rûh'ül Âzam Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın sıfati ve zâti rûhlarıdır, bunların mahlûka dönük olan yüzü ise "ve nefahtü" dediğimiz Rûhi Sultânî'dir. Eğer Cenâb-ı Hakk (c.c) Âdem(a.s)'a bu rûhu üflemeseydi Âdem(a.s) suret olarak iki ayak üzere yürüse dahi ormanda yaşayan diğer hayvanlardan farkı olmazdı.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, insan sırrımdır ve ben onun sırrımı! Eğer, insan indîmdeki menziline ârif olsaydı, derdi ki, bütün nefislerdeki nefsim; bu anda mülk yoktur benden gayrı.

Eğer ufkumuz geniş olmayıp sadece şer'î olarak hayata bakarsak bu ifâdeleri mümkün değil kabul edemeyiz ve redderek bunlar ile hiç ilgilenmeyiz.

Cenâb-ı Hakk (c.c) burada âdeta insan ile eşdeğer olduğunu bize bildirmektedir, çünkü değer verilen birine sır emânet edilmektedir. Bizler ise yaşadığımız dünyâ hayatının olayları içerisinde Cenâb-ı Hakk (c.c)'tan ayrı düştükçe Cenâb-ı Hakk (c.c) bizim sırrımızda kalmıştır.

Âriflik bilmenin yanı sıra bu bilgiyi yaşantıya geçirmektir.

Menzil yol, hedef demektir. Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın bütün isimlerinde, sıfatlarında insanın yeri vardır ki insan bu kadar geniş bir mahaldedir. Seyri sülûk yolunda katedilen on iki nefis mertebesi de on iki menzildir. Kişi bu yolda bunların hakikâtlerine ârif olduğunda "bütün nefislerde var olan benim"

der. Ancak bu şekilde buraya gelen kişi sadece bu anlayış ile hayatını sürdürürse ve yalnız olursa seyri sülûk yolunda bu aşamayı da aşması gerekeceğinden, aşmakta oldukça zorlanır. Bu nedenle bunları bu şekilde bilmek ancak çok fazla faaliyetinde bulunmamak gereklidir, çünkü bu yaşayış ile kişi kendisini toparlayamaz ve dağınık kalır.

Kişi Cenâb-ı Hakk (c.c)'in verdiği sultâni güç ile kendi beden kutrundan kurtulup, tefekküründe kilişleşmiş düşünceleri aşarak, geniş alanda Cenâb-ı Hakk (c.c)'in varlığını müşâhede etmeye başlayınca Rahmâni yönü ile âlemde kendi varlığından başka bir şey göremez. Bu şekilde kendi birimsel varlığı aradan çıkınca bütün âlemde kendini müşâhede eder yâni baktığı herşeyde kendinin aynını görür. Bütün nefslerdeki nefis benim nefsim gibidir anlayışı kendisine olur.

"Bu anda mülk yoktur, benden gayrı" ifâdesi ancak zâti yaşantının ifâdesidir. Abdulkâdir Geylânî hazretleri de bu hali yaşadığı için bunları bu şekilde bize aktarmaktadır.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, insanın yemesi, içmesi, mekânı, hayatta duruşu, yayılışı, konuşuşu ve susuşu, yaptığı işi, teveccüh ettiği şey, gaib olduğu şey Benim. Sekînesi, muharriki ve müsekkiniyim!

Sekîne ile ilgili **Fetih Sûresi** isimli kitabımızdan ilgili bölümleri aktaralım,

(Hüvellezi enzelessekinete fi kulübil mü'minin li yezdadü îmânen mea îmânihim ve lillâhi cünüdüs semâvati vel ardı kânellahü alîmen hakîmen.)

(48/4) "O ki, Mü'minlerin kalblerine sükûneti indirdi. Tâ ki: O îmânları ile beraber îmân arttırsınlar ve göklerin ve yerin orduları; Allah içindir ve Allah, bilendir, hikmet sâhibidir."

Bu Âyet-i Kerîme de önemli olan husus, "**sekîne**" kelimesidir. Elmalılı Hamdi Yazır, tefsirinde (sekîne) kelimesini

şöyle târif etmektedir: (Sekîne, sükûn bulmak, itminana kavuşmak, telâşlanmamak, kalbin huzura ermesi, yüreğin oturması, gönlün rahatâ kavuşması, tasalanmaması, anlamlarını içerir) diye ifâde edilmektedir.

Ayrıca gönlümüzden gelen şöyle bir târifte yapabiliriz. "(Sekîne) Allah'ın mü'min kullarının kalplerine (Selâm) ismiyle olan tecellisidir," diyebiliriz.

Bilindiği gibi (sekene) Arabî lisanda mâzi fiil olarak (sâkin oldu) manâsınadır. İsmi fail'i (sâkin'ün) (sâkin olucu) ismi mef'ulu (meskûn'ün) (sâkin olunmuş) ismi zaman ve ismi mekân'ı ise (mesken) dir, yâni (sâkin olunan "oturulan" yerdir.)

(Hüve) O Hû olan zât ki; kulunun kalbine selâm ismiyle tecelli etti, oturdu, sâkini oldu.

Burada Allah ismi ve mertebesi işâret edilmektedir. O öyle bir Allah ki; (Enzelet sekîne te) "sekîne'yi indirdi," yâni zâtına bağlı olan (Selâm) ismini indirdi. Nereye? (Mü'minlerin kalplerine-içine) "yâni mü'minlerin kalpleri selâm isminin meskeni oldu. Bilindiği gibi "kalb" inkılâb etmek, dönmek, dönme kabiliyeti olan mahâl demektir. İşte daha evvelce her türlü şüphe ve tereddüte açık olan ve dönen mü'minlerin kalpleri o andan sonra (Selâm) ismine dönerek, o isme ayna ve mahal-mesken olduktan sonra o ismin te'sir ve tecellisine girip her türlü endişe ve tasadan kurtulmuş oldular.

(fe enzeles sekînete aleyhim)

(48/18)"üzerlerine o sekîneti -o huzur ve sükûneti-de indirdi"

Dördüncü Âyet-i Kerîme de "sekîne"nin, mü'minlerin kalplerine indirildiği ifâde ediliyor iken, burada yâni on sekizinci âyette ise üzerlerine indirildiği bildiriliyor. Bu yüzden sekînenin içten ve dıştan mü'minleri kaplamış olduğu görülüyor. Kûr'ân-ı Kerîm de bunlardan başka daha üç yer de sekîne den bahsetmektedir.

(Sümme enzelellahu sekinetehü alâ Rasûlihi ve ael mü'minîne)

(9/26) "Sonra Allah Teâlâ Resûlü üzerine ve mü'minler üzerine rahmetini-sekîne indirdi."

(Feenzelellahu sekînetehü aleyhi)

(9/40) "Allah Teâlâ onun üzerine sekinetini indirdi."

(Fihi sekinetün min Rabbiküm)

(2/248) "Ve onlara peygamberleri dedi ki: Şübhesiz Talûtun hükümdarlığına açık alâmet, size tabutun gelmesidir ki, **onda Rabbiniz tarafından bir sekinet vardır** ve Musa ile Harun hanedanının bıraktıklarından bir kalıntı vardır. Onu melekler yükleneceklerdir. Eğer siz mü'minler iseniz şüphe yok ki, onda sizin için kesin bir delil vardır."

Şimdi bu beş Âyet-i Kerîme'yi özetle incelemeye çalışalım.

Görüldüğü gibi (2/248) de ki; "sekîne" görsel olarak bir sandığın içine indirilmiştir, onlar da Benî İsrâil'in mânevi bakiyeleridir, bunları sandık içinde gören o günkü Benî İsrâil mensuplarının gönüllerine huzur ve güven gelmiştir.

Ancak bu sekîne kendilerinin dışında madde kaynaklı ve Rabb'larından, Rububiyyet mertebesindedir ve kendilerine dışarıdan dolaylı olarak gelmiştir. Doğrudan üzerlerine gelmemiştir. Bu sekîne sandık (tabut)la geldiği gibi gene sandıkla (tabut) gitmiştir ve oran (5/1) beşte birdir. Yâni beş sekîne âyetinden biri Ben-î İsrâil-Museviliğe dördü ise, İslâm'a ve Allahtan Ulûhiyyet mertebesinden indirilmiştir ki, arada çok büyük fark vardır. Yine görüldüğü gibi.

(Tevbe 9/40) "Allah Rasûlünün ve mü'minlerin üzerine sekîne'yi indirdi."

(Tevbe 9/40) "Allah Peygamberin (veya siddikiyyet mertebesinin) üzerine sekîne'yi indirdi."

(Fetih 48/4) "Mü'minlerin kalplerine indirildi."

(Fetih 48/18) "Mü'minlerin üzerlerine indirildi." Diye

ifâde edilmektedir. Bunlardan da anlaşılacağı üzere (sekîne) hali, Hz. Peygamberde ve mü'minlerde kalıcı olmaktadır. Çünkü onlar, başta Efendimiz (s.a.v.) olmak üzere mü'minler sekîne'nin meskûn mahalli, yâni iniş (nüzûl) mahalli olmuşlardır.

Ben-î İsrâîl'e sekîne dışarıdan, sandıktan gelmiştir. O nu gördüklerinde huzur ve sükûn bulurlar görmediklerinde gene huzursuz olurlardı.

Hz. Peygambere ve mü'minlere inen sekîne ise üzerlerine, ve de kalplerine indiğinden kendileri sâhip olmuşlar bu yüzden hariçten bir sekîneye ihtiyaç duymamışlardır. Baştaki âyette sekînenin kelâmî târifi yapılmıştı, burada küçük bir târif daha yapmağa çalışalım, şöyle ki;

Hz. Peygamberin sekîne'si, Allah ismi câmî'si ve Kûr'ân'dır. Mü'minlerin sekîne'si gönüllerine indirilen Kur'ânî ilimler, varlıklarına giydirilen sekîneler ise amel-i salihleridir. Bunlarla huzur bulurlar. Herkesin sekînesi gücü, gayreti nispetinde talep ettiği kadardır. Salık'ın sekînesi ise her mertebede o mertebenin hâli üzere yaşayarak, sekîneden sekîneye geçerek sonunda Hakk'ta fâni olup, mutlak "sekîne'ye-sükûna ulaşmaktır. Daha sonraları Hakk'la bâkî olup bu halin sekînesini yaşamaktır.

Sekîne kelimesinin sayısal değeri toplam olarak (140) tır, görüldüğü gibi sıfırı kaldırırsak geriye (14) kalır ki, Nûr'u Muhammedî dir, ve her mertebe de tecellisi ve hâkimiyeti vardır. Yâni her mertebenin bir sekinesi vardır, Muhammedî olan kimselere o sekine o mertebenin Nûr'u Muhammedî'sinden kalplerine ve üzerlerine indirilir, böylece huzurlu olarak yola devam edilir. Cenâb-ı Hakk her birerlerimize bu hakîkâtlerle ve "sekîne" haliyle yaşama imkânını verir İnşallah.

Ve bana buyurdu ki Rabbim:

– Yâ Gavs-ı Â'zâm, insanın cismi ve nefsi ve kalbi

ve rûhu ve işitişi ve görüşü ve eli ayağı ve tamamını nefsimle izhar ettim. O yoktur, ancak Ben varım! Ve Ben de onun gayrı değilim!

Bu ifâdeleri kelime kelime inceleyerek ya onları kendi idrâkimize indirelim, ki o zaman adı "nüzûl" olmaktadır. Ya da o mânâlara yükselmeye çalışalım, ki bunun adına da "urûc" denilmektedir. Aksi halde mi'racta olan bu hadiseleri ef'âl âleminde ayaklarımız yere basıyorken yaşamamız mümkün değildir. Sadece ilmi olarak kelimelerin anlamlarını biliriz ancak aslına ulaşamayız. Bu ifâdeleri anlamları ile birlikte yaşamımıza geçirmeliyiz ki onlar o zaman bizim malımız olsunlar, aksi halde bizimle ilgili olmayan ve başkalarının ulaşılmaz halleri olarak bizde yer ederler. Ancak bu halleri yaşayanlar insan iseler ve biz dahi insan isek bu hallerin her birerlerinden hisselerimiz vardır.

Kur'ân-ı Kerîm ve hadislerde bildirilenleri daha açık haliyle Abdulkâdir Geylânî gibi pîrlerimiz bizlerin daha iyi anlayabileceği bir şekilde hediye olarak bizlere sunmuşlardır.

İlk olarak cisim olması gereklidir ki o olmadan hiçbir şey olmaz. Ve nefsi de olmadan olmaz, nefsten kasıt onun hayatıdır. Kalb, kelime mânâsı olarak dönücü anlamı ile faaliyet sahası mânâsıdır. Günlük yaşantımızda hangi esmâ üzerimize te'sir içi geliyorsa kalbimiz onu kabul edecek şekilde döner ve o esmâ bizde faaliyete geçer. Eğer bu şekilde kalbimiz olmasa idi ilâhî tecelli bizde kendini ortaya çıkaracağı mahal bulamazdı.

Nefsi benliğimizi bizim varlığımız olarak kabul ettiğimizde Hakk'ın gayrı olmaktayız. Bu nedenle "bilen "ayn" bilinen "gayr"dır" demişlerdir yâni kim ki bu hakîkâti bildi o aynı oldu kim ki bilmedi o gayrı oldu. Aslında ne gayrı ne ayrı olan vardır, hepsi O'nun aynıdır, gaflette olanların gayrı kendilerine âittir.

Ne zaman ki o benlik noktası başımız üstünden kalkarsa o zaman zâten kendi aynı kalacaktır.

Ve bana dedi ki:

– Yâ Gavs-ı Â'zâm, Fakr ateşiyle yanan ve ihtiyaç ateşiyle münkesir birini görürsen yaklaş ona; şüphesiz ki benimle onun arasında perde yoktur!

Fakr ateşiyle yanmak, kendindeki varlığın Hakk'ın varlığı olduğu idrâk etmeye çalışmaktır. Ancak bu kişi bu arada nefsinden gelen tazyikler ile de zorlanmaktadır. Çünkü ilâhî nûr gelmeye başladığı zaman nârın ateşi sönmeye başlar.

Maddi ve mânevi mânâda birçok ihtiyaçlarımız vardır, burada bahsedilen ihtiyaç ise mânevi olan ihtiyaç ateşidir. Hakk'a ulaşmaya gayret edip o ihtiyaç ile yanan kişilerden bahsedilmektedir.

Kişi kalbini kırıp, nefsâniyetinden uzaklaşarak Hakk'a yöneldiği zaman Hakk ile birlikte olmaktadır ki Cenâb-ı Hakk (c.c) bu hali "onun ile benim aramda perde yoktur" diye belirtmektedir.

Hadisi kudside "Fakr tamam olduğunda o Allah'tır" buyurulmuştur. Her birerlerimiz bunu gerçek mânâsı ile söylersek fakrın hükmü üzerimizde ortaya çıkar.

Yukarıdan beri gelmekte olan değişik ifâdeler ile kişinin varlığında Allah'ın varlığından başka bir varlık yoktur hükmü anlatılmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle bizler tek bir cümle veya yol ile bu anlatılmaya çalışılanı bilmeyelim, birçok saha ve koldan bu hüküm izah edilmektedir.

Ve dedi ki bana:

– Yemek yeme ve içme ve uyuma, indimdeki yerinde kalben ve basîretinle hâzır olmadıkça.

Buradaki ifâde sürekli oruç tutup, yemek yemeden ve uyumadan yaşa demek değildir. Burada anlatılmak istenen nefsi mânâda yemek yeme ve uyuma mânâsıdır. Kişi tabî ki hayatını sürdürmesi için gerekli enerjiyi sağlamak için yemek yiyecek ve vücûdunu dinlendirmek için uyuyacaktır, ancak bu işler nefsin için olmasın, uyarısı vardır burada.

Seyri sülûk yolunda zaman, zaman yol alınır zaman, zaman da istirahat edilir. Çünkü insanoğlunun yapısı gereği çok fazla dünyâyâ yönelirse veya çok fazla âhirete yönelirse bir zaman sonra kendisine bıkkınlık gelebilir. Bizlerin yapması gereken âhiret işlerimizi ne çok ihmal etmek ne de bıkkınlık verecek boyuta getirecek kadar üstüne düşmemektir. "İşlerin hayırlısı vasat olandır" hükmü ile hayatımızı sürdürmeliyiz.

Yemek, uyku ve konuşmanın ihtiyaçtan fazlası insanı gaflete sürüklemekte ve üstüne boşuna bir yük yüklemektedir. Bu şekilde günlük olaylar içerisindeki gelişmeleri özet olarak alıp teferruatına dalmamamız lâzımdır.

Muhabbet olarak ve müşâhede olarak Cenâb-ı Hakk (c.c.)'in indinde hazır olduktan sonra bunlar artık kişiye zarar vermez. Çünkü bu hale ulaştıktan sonra o kişi eğer hiç kimse ve hiçbir şey ile ilgilenmez ise cem'iyet dışı kalır, bu nedenle "rengine boyanmak" hükümleri gereğince o kişi karşısına gelenin haliyle geçici olarak hallenir ve onunla muhatâp oluşu bittikten sonra yine kendi âlemine dönerek urûcuna devam eder.

Ve daha dedi ki...

**– Yâ Gavs-ı Â'zâm, benden, seferi bâtını yapmama-
kla uzak olursa bir kişi, onu seferi bâtın ile mübtelâ
kılarım.**

Hakk'a giden yolda bütün insanlar zâhiri olarak seferlerini yapmaktadırlar. Doğum ile başlayan ve ölüm ile biten bu zâhiri seferi her kişi istese de istemese de yapmaktadır. Sefe-

ri bâtinî ise özel bir yolculuktur. Çünkü zâhiri sefer ile Hakk'a ulaşılmaz ve bâtinî sefer yapılmaz ise tam tersine Hakk'tan uzaklaşılır. Bu sefer seyri sülûk yolunda olan çalışmalardır ki bu yolculuk sağlıklı bir şekilde devam etsin. Aksi halde bâtinî seferde kesiklikler olur.

Zâhiri seferimiz sürerken, bunun içerisinde olan bâtinî sefer ile tevhid hakikatlerini idrâk etmemiz gerekmektedir.

Bir kimse eğer kendi tercihi ile bâtinî seferini yapamamış ise "Bütün işler Allah'a dönüktür" hükmü ile Cenâb-ı Hakk (c.c) ona kendisi bâtinî seferini yaptırır. Burada önemli olan ise Cenâb-ı Hakk (c.c) tarafından mecbûri olarak yaptırılan değil kişinin kendi tercihi ile yapacağı bâtinî seferdir.

Ve daha dedi ki...

– Yâ Gavs-ı Â'zâm, ittihad öyle bir hâldir ki, onu lisan anlatamaz! Kim ona îmân ederse, kabul olur; ve kim reddederse o hâli küfretmiş olur. Kim vusûlden sonra ibâdeti beşeriyetiyle irâde ederse, Allâh'a şirk koşmuş olur.

İttihad, sözlük mânâsı olarak birleşme demektir. Bu hal lisan ile anlatılamaz çünkü yaşanması gereken bir haldir. Ancak başlangıcında lisan ile anlatılması gereklidir ki başka yolu yoktur. Lisan ile anlatılamaması tam olarak ifâde edilemez demektir. Nasıl ki bir tatlı yiyecek kelimelerle ne kadar anlatılırsa anlatılsın o yendikten sonra gerçek tadı anlaşılabilirse burada anlatılmak istenen de bu şekildedir.

Tuffetil Uşşaki'de şöyle belirtilmiştir, "Göz halil, lisan kalil, Hakk'a Hakk'tır delîl." Yânî gözümüz Cenâb-ı Hakk (c.c)'i anlamaktan aciz, lisan yetersizdir Hakk'ı ancak Hakk anlatır. Tabi buraya gelinceye kadar göze ve lisana gerek vardır orası ayrı konudur.

Ehlilullah "Rücû ettim, rücû ettim bütün söylediklerim-

den. Ne mânâ söz elbisesine giriyor, ne sözler mânâyı alabiliyor” buyurmuşlardır.

İttihad aslında kelime mânâsı üzere olacak bir şey değildir. Burada bizlere bir başka mânâ anlatılmak üzere bu kelime kullanılmaktadır. Çünkü ittihad iki ayrı şeyin varlığını gerektirmektedir ve ancak ortada hakîkâtte iki ayrı varlık yoktur. Ancak bu iki ayrı varlık kavramı bizim zannımızdadır yâni bir Allah vardır ve bir de kul vardır. İşte seyri sülûk yolunda bir aşamada Allah ile kulun birleşmesine ittihad denilmektedir ancak bu birleşme maddi mânâda iki ayrı varlığın birleşmesi değil bizim ortada iki ayrı varlık gören zannımızın ortadan kalkmasıdır.

Kulun olmadığı Allah’ın olduğu bu anlayışı ve yaşantıyı lisan anlatamamaktadır. Bu haller ancak kişilerin kendilerinde olduğu halleri kadar yaşanmaktadır. Yâni her kişi kendi halini kendisi yaşamaktadır ki bu her bir kişinin kendi yaşadığı kendi halinin lisanen anlatımı yoktur. Bu haller lisanen kaba halleriyle ifâde edilebilmekte iseler de o letafet hallerinin tam olarak anlatılması mümkün değildir.

Ve kişiler bu bahsettiğimiz “varlığında Hakk’tan gayrısı yoktur” hakîkâtini henüz yaşayamamış olsalar dahi, iman etseler dahi kabul edilir ve Cenâb-ı Hakk (c.c) bunun gereğini yerine getirerek o kullarına bu hakîkâtlerin özelliklerini açar.

Kişiler bu hakîkâtlere ulaştıktan ve Allah’a vasıl olduktan sonra ibâdetlerini abdiyyeti yâni nefsi benliği üzere yaparsa Hakk’a şirk koşmuş olur. Bu hale ulaşan kişilerin ibâdetleri artık “ubudet” hükmünde olmalıdır yâni o şer’an ibâdetini yapacak ve dışarıdan görenler onu ibâdet ediyor zannedecekler ancak o hakîkâti ve özü itibarıyla “ubudet” edecektir. Çünkü ibâdet kulun fiilidir ubudet ise Hakk’ın fiilidir. Kendi varlığı kalmayan kişiden ibâdeti artık Hakk’ın kendisi yapmaktadır.

Bizler de bu ifâdeden olarak ibâdetlerimizi abid olarak karşılığında bir şeyler bekleyerek değil sadece Allah için ve karşılığında bir şeyler beklemeden yâni sevap hükmünü ve

cennet beklentisini ortadan kaldırarak yapmalıyız. Günahlarımızı ise edep gereği kabul ederek af dilemeliyiz.

Ve daha dedi ki...

– Yâ Gavs-ı Â'zâm, kim ezeli saadet ile saadete kavuşmuş ise, ne mutlu ona. Bundan sonra mahrum olmaz ebeden. Kim ki ezeli şekavet ile şakî olmuşsa, yazıklar olmuş ona; ve o ebediyen makbûl olmaz.

Cenâb-ı Hakk (c.c)'in ezelde bütün insanlar hatta âlemler hakkında programı vardır ve özel olarak bu programlara a'yan-ı sabite denilmektedir, yâni sabit olan, açık olan belirlenmiş programlar.

Kişide bu program Hadî ismi üzere programlanmış ise o programla zuhura çıkıp, onunla hayatını sürdürecektir.

A'yan-ı sabitesi Mudill ismi ağırlı bir programdan oluşan kişi için de ebediyen makbul oluş yoktur.

Ancak bu ifâdeler şeriat ve tarikat mertebesindeki anlayışlara hitâben burada belirtilmiştir. Hakîkât ve mârifet mertebesinde bu konuların ifâdeleri daha değişik olmaktadır.

Cenâb-ı Hakk (c.c) emr-i teklifi ile irâdesini bağlamadan insanlara yapmaları gerekenleri ve yapmamaları gerekenleri peygamberleri vâsitasıyla bildirmiştir. Eğer bu yapılmaması gerekenler hiçbir şekilde yapılmayarak açığa çıkmamış olsa Cenâb-ı Hakk (c.c) o mertebelerdeki zuhurları eksik kalmış olurdu, böyle bir şey de söz konusu olmayıp, bütün karşılıklı ilâhî isimler zuhura çıkmaktadır.

Ve daha dedi ki,

– Fakrı ve yoksulluğu insanı taşıyıcı kıldım! Kim ona yoldaş olursa, menziline ulaşır; sahralarda vadi-lerde dolaşmadan!

Kişi hangi anlayış ve idrâk içerisinde olursa, o idrâk ve anlayışın üstüne binmiştir ve o idrâk ve anlayış onu taşıyıcıdır. Örneğin yolda giderken karşımıza çıkan bir fakire yardımda bulunduğumuzda oradaki Rahmân ismine biniyoruz ve onun vâsıtasıyla o yardımı yapıyoruz.

İşte bizler fakr ve yoksulluk ile kastedilen nefsânîyetimizin yokluğunu anladığımız anda bu idrâke binmiş ve yaşamış olmaktadır. O idrâk latîf olduğu halde bizim gibi kesîfi taşımaktadır.

Nefsânîyetin ağırlıklı olduğu yaşantıda ise bizler Azîz esmâsına binerek hareket etmekteyiz ve o bizi taşıyarak, hayatımız onun elinde ve onun istikametinde kullanılmış olmaktadır.

Fakrın tamam olması için bir seyir gereklidir yâni belirli bir süre çalışmalar, anlayışlar, kitap okumalar, namaz, oruç, hac gibi, işte bu yolda biz nefsimize biner isek o nefis bizi kendi istikametinde götürmektedir.

İşte bu şekilde kim neyi murat ediyorsa o onun bineği olmakta, o da onun taşıyıcısı olmakta ve onu menziline ulaştırmaktadır. Çünkü o bindiğinin kendine göre bir programı vardır ve o nedenle onu sahralarda ve vadilerde dolaştırmadan kendi menziline ulaştırır. Örneğin hacca gitmek isteyen bir kişi hacca giden bir kervana katılırsa hiç zorluk çekmeden Kâbe'ye ulaşır. Kişi kendi başına da ulaşabilir ancak ilk defa gidiyorsa ve yolu hiç bilmiyorsa yolda çok zorluklarla karşılaşır, bilmediği sahralara ve vadilere girebilir ve bu şekilde çok zaman kaybedebilir.

Fakr ve yoksulluk hususiyeti ancak insanda meydana gelmektedir. İnsandan kasıt ise nefsi emmâre ve nefsi levvâmesi olmayan yâni bu düzeyleri geçmiş olan mânâsınadır.

Nefsânî olsun Rahmâni olsun üzerine bindiğimiz isme rızamız ile binmişizdir, bizi zorla kimse bindirmemiştir. Yâni o bindiğimiz bizi menzile götürmekte olsa da irâde bizden çık-

maktadır.

Tam bir fikir yapısına ulaşamayan kişinin okuduğu her eserden bir fikir kaparak acaba bu mu doğru, acaba şu mu doğru gibi sürekli fikir çelişkileri içinde ve Allah şurada, burada gibi arayışlarda olması da bir anlamda sahralarda dolaşmaktır.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, muhabbet, seven ile sevilen arasında perdedir. Seven, sevilende yok olduğu zaman, yâni seven sevilenle var olduğunda, vusûl hâsıl olur.

Seven ve sevilen oluşumunda ikilik vardır yâni bir seven olarak düşünülen bir varlık bir de sevilen olarak düşünülen bir varlık vardır. Bu nedenle bu sevme ve sevilme oluşumunu ortaya getiren muhabbet vahdete perde olur.

Ancak muhabbetin vahdete perde olduğu devre seyri sülûkun sonlarında olan bir devredir. Kişilerde yolun başlarında bu muhabbet olmaz ise hiçbir şeyin peşinde koşmazlar. Şeriat ve tarikat mertebesinde oluşan muhabbet nefsânidir, nefsâni bu muhabbet vâsıtasıyla kişi, hakîkâte doğru yol almaya başlar. Tarikattan hakîkâte geçişte ise bu nefsâni kaynaklı olan bu muhabbet kişiye perde olur. Çünkü tarikat düzeyinde kişi ilâhîler, zikirler gibi muhabbetler ile güzel bir duygusallığa bürünür ve bu hal nefesine hoş gelir ve ileriye gitmek istemez. Bu düzeyde aşılmaya başladığında hubbu ilâhî kişiye gelmeye başlar ve bununda dışarıda tezahuru olmaz.

Kişi kendisindeki bu beşeri duyguların nefsinden geldiğini anladıktan sonra benim bunlara ihtiyacım yok diyerek isteksizlik haline geldiğinde artık kendisinde yok olmuştur.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, insan, ölümden sonra ne olacağını bilseydi, dünyâ hayatını sürdürmeyi temenni et-

mez, her an "beni öldür" diye nidâ ederdi.

"Biz Allah içiniz ve O'na dönücüleriz" hükmünü dünyâda iken idrâk ederek yaşantılarına geçirmiş olanlar, dünyâ yaşantısının maddi hayatını artık istemezler. İşte bu nedenle Cenâb-ı Hakk (c.c) bunları bize bildirmiyor çünkü dünyâ hayatında sürdürülerek, kişinin buradaki görevini bitirmesi gereklidir. Eğer kişi bu görevlerinin bitirmez ise geride kalanların hayatları da yarım kalmış olur ki bu da doğru bir şey olmaz.

Yaşadığımız dünyâ hayatında rûhumuz bedenimiz içinde sınırlı olarak bulunmaktadır. O rûhun âhiretteki sınırsız hali müşâhede edildikten sonra tekrar o sınırlanmış bedene girip yaşantı sürdürülebilmek ızdırıp olur insan. Bu durum yumurtanın içinden çıkmış olan bir civcivin büyüdüktan sonra tekrar onun yumurtanın içine sokulmasına benzer.

Âdem(a.s) ile Havva valide cennette sınırsız ve kayıtsız olarak dolaşıyorlar iken, "ve nefahtü" ile bir bedende sınırlandılar. İblis bu durumu kullanarak onlara "şu meyveden yerseniz, yine eski halinize döneceksiniz" dedi ve yasak olan meyveyi onlara taddırdı. Oysa iş tam tersiydi yememiş olsalardı yine bedenleriyle kalacaklardı ancak cennete kalacaklardı.

İşte aynı şekilde biz de bu dünyâ hayatında yaşadığımız halin beden elbisesi üzerimizden alındıktan sonraki durumunu bilseydik "Yâ Rabbi artık bizi bu kalıp içerisinde tutma" diyerek temenni ederdik.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, kıyamet gününde, indimde mah-lûkatın en sevgilisi, sağır, dilsiz, kör, hayrette olan ve ağlayandır. Kabirde de bu böyledir!

Bu bahsedilen özellikler fiziki mânâda beşeri özellikleridir

insanın. Kıyamet gününde ise sağır olması beşeri sözleri duymayarak ilâhî sözlere açık olmasıdır. Dilsiz olması gereksiz beşeri sözler söylememesi. Kör olması ise şey'iyet diye bir şey görmeyerek, bütün varlıkta Hakk'ın vechini görmesidir. Hayrette olması yeni müşâhedelerde olmasıdır.

Ehlullah'tan birinin başından geçen bir hikâyeye burada yer verelim;

Ehlullahtan birisi bir gün bir dere kenarında abdest alıyordu. Suda bir elma gördü. Elmayı alıp abdestten sonra elinde olmayarak dişledi. Fakat dişledikten sonra pişman oldu ısırıldığı elmayı koparmadı ama elmanın suyunu tatmıştı. Tükrüğünde kan gördü. Kendi kendine; "Şimdiye kadar bana böyle bir hal olmamıştı. Buna sebep ısırduğum elma olmalı." dedi ve buna pişman oldu. Elmanın sâhibini bulmak ve helâllik istemek için dere boyu gitti. Bir elma bahçesi gördü dalları dereye sarkmıştı düşse, düşse elma buradan düşer dedi ve bahçenin sâhibini buldu. Bahçe sâhibi "çok cömert ve ihsân sâhibiydi". O ehlullah olanları bahçe sâhibine anlattı elmayı ısırıldığını ama yemeyip elmanın suyunu tattığını ve helâllik istediğini söyledi. Bahçe sâhibi ona; "Helâl etmem için ne vereceksin?" diye sordu. O da; "Altın istersen altın gümüş istersen gümüş." dedi. Bahçe sâhibi; "Ben altın gümüş istemem. Kıyâmet gününde senden dâvâcı olmamamı istiyorsan bir teklifim var. Onu kabûl edersen hakkımı helâl ederim." dedi. O ; "Teklifin nedir?" diye sordu. Bahçe sâhibi; Benim bir kızım var; gözleri görmez, kulakları duymaz, dili söylemez, ayakları yürümez, eli tutmaz. Bunu sana nikâh etmek istiyorum. Kabûl edersen elmayı sana helâl ederim. Yoksa yarın kıyâmet günü Allahû Teâlânın huzûrunda seni mahcûb ederim." dedi. O ehlullah kendi kendine; "Kıyâmette tehlike ve sıkıntılara mâruz kalmaktansa buna dünyâda katlanmak daha iyidir." deyip kabûl etti. Bahçe sâhibi teklifinin kabûl edildiğini görünce böyle bir kimseye kızını vereceği için çok sevindi. Nikâhı yapıldı. Gece olunca üzüntü ile nikâhlısının bulunduğu odaya girdi. Orada gâyet süslü, güzel, sağlam, görür, işitir, konuşur, yürür bir hanımla karşılaştı. Hızla odadan çıktı "ben yanlış odaya girdim galiba odada sizin târif ettiğiniz gibi bir

hanım yoktur" dedi. Bahçe sâhibi sözümde yalan yoktur. Kızım seneler oluyor bu evden çıkmış değildir. Şimdiye kadar hiçbir yabancı yüzü görmedi. Bir yabancıda onun yüzünü görmedi. Bu sebeple gözleri harama kördür. Kulağı bir yabancı sözü duymamış ve günâh işlememiştir. Bunun için günâha karşı sağırdır. Eli haram tutmamıştır bunun için eli çolaktır. Ayakları günah yerlerine gitmez bunun için kötürümdür. Dilinden hiç kötü söz günâha sebep olan bir kelime çıkmadı. Onun için dilsizdir " dedi.

Efendimiz (s.a.v)'in "Yâ Rabb'im zâtındaki hayretimi arttır" diye duâsı vardır. İşte kişiyi halden hale çevirip, idrâkini ve irafâniyetini arttıran bu hayret olmaktadır. Bu nedenle bu hayret için kişinin urûc halinde bir yerlere ulaşması gereklidir ki ulaştığı yerlerde hayrette kalsın.

Bizler okuduğumuz bir ifâdeyi o anda anladık ve işimiz bitti zannediyorsak hayret ehli olamayız. Her okuduğumuz bir şeyde tekrar okumada bir başka mertebeler yakalayabiliriz. Bunun gibi Kur'ân-ı Kerîm'i okuruz ezberleriz ancak burada bana anlatılmak nedir, diye hiç düşünmeyiz.

Ağlamak yâni göz yaşı dökmek ya üzülmekten ya da çok sevinmekten olur. Burada bahsedilen ağlamadan kasıt hakîkâtleri idrâk ediş neticesi olan iyi yönde bir ağlamadır.

İşte kabre girdiğimiz zaman bu haller ile kabre girmemiz gerekiyor.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, beni gören sualden müstağni olur her hâlinde; görmeyen ise faydalanamaz sualden, o da işin kâliyle perdelenmiştir!

Yâni "Beni" görenin sual sormaya ihtiyacı kalmaz. Cenâb-ı Hakk (c.c)'i görmek demek ise âlemdeki isimleri ve sıfatları idrâk etmek mânâsıdır. Bütün varlıkta Allah'ın varlığından başka bir şey olmadığını idrâk eden ve bunu yaşayan kişinin artık daha fazla soru sormaya ihtiyacı kalmaz. Çünkü

o artık dünyâ hallerini ve sistemini öğrenmiştir. "Nereye barksanız Hakk'ın vechi oradadır" ifâdesinin idrâk edilmesi kişide yeni bir ufuk açılmasıdır. Bu tür mânâda olan ilimleri alamayan kişilerin soruları ise ömür boyu sona ermez. Bu sorulara aldığı cevaplar sadece kesret yönüyle olduğundan ve kesret'te, kesreti doğurduğundan onların bu hali sona ermez. Tâ ki sorduğu sual bir irfân ehline rastlasın ve kendisine bâzî hakîkâtlar açılarak idrâk ettirilsin.

Sürekli gündelik işleriyle meşgûl olarak bu hayatın sözleri içinde kalan kimselere bu halleri Hakk'ı bulmakta kendilerine perde olur.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, bütün rûhlar raks ederler kalıplarında kıyamete kadar, "Elestü bi rabbiküm" sözünün mânâsından dolayı, sonra da derler ki, "Rabbî'mizi gördük!"

Kıyamete kadar denilmesi dünyâdaki yaşam süresini belirtmek içindir. Aslında onlar kabirde de raks ederler ancak kalıpları olmadığı için bunu faaliyete getiremezler.

Raks, neşeli hareketler göstermek mânâsındadır. Rûhlar bedenler ile birleşince Cenâb-ı Hakk (c.c)'in kendilerine verdiği hayat neş'esini yaşamaya başladılar ki bu da onların raks etmesidir. İyi veya kötü ayrımı olmadan hepsi kendi esmâlarının istikameti üzere hayat buldukları için raks ederler. Nasıl ki beşeri yaşamda yapılan danslar müzik ile uyumlu ise rûhların bu raksı da müzik olarak değerlendirebileceğimiz mânâ âleminde gelen duygular ile uyumlu olmalıdır.

Bütün âlem baştan aşağı raks halindedir. Ağacın içinden gelen bir şekilde dallanıp budaklanıp, meyveler vermesi onun raksının kemâlidir.

Kalıplar ifâdesi ef'âl âlemini bildirirken "elestü bi rabbiküm" ifâdesi esmâ âleminin bildirmektedir. "Elestü bi rabbiküm" rûhların mânâ âlemindeki rakslarıdır. Çünkü o oluşum ile her birerleri kesîfleşmeden önceki ilmi latîf bir varlığa

büründüler.

“Elestü bi rabbiküm” kaynaklı bütün varlıklar rububiyet kaynaklı olduklarından daha sonra Rabbi’mizi gördük diyerek ortaya çıkmaktadırlar.

Ve daha dedi ki...

– Yâ Gavs-ı Â’zâm, kim ki ilimden sonra rü’yet isterse o mahcubtur. Kim ki rü’yeti ilmin gayrı zannederse o Rabbi görmekten, güvenilmeyecek zanna aldanıp, kendini beğenmişlerden, mağrurlardan olur!

Burada çok büyük bir gerçeğe ufuk açılmaktadır. Bir kimse belirli bir tevhîd ilmini aldıktan sonra “ben Rabb’imi göreyim” diyerek talepte bulunursa o kendi kendini perdelemiştir. Çünkü ilim zâten rü’yettir. Rabb herhangi bir zuhur mahalli ile sınırlanmış ve suretlenmiş bir mahlûk değildir ki onu görme imkânı olsun. Efendimiz (s.a.v) resminin yapılamaması kaidesi de bu hakîkâte bağlıdır. Sözlü olarak sahabeyi kiram tarafından Efendimiz (s.a.v)’in tanıtımı yapıldı ancak resim olarak yapılamadı çünkü imkânsızdı. Eğer bütün âlemi bir tabloda resmetmek mümkün olsa işte o Efendimiz (s.a.v)’in resmidir. hakîkâti Muhammedî olarak bütün âlemlerin hali odur. Cenâb-ı Hakk’ı (c.c) müşâhedeyi ilmin dışında şekli bir varlık olarak görmeyi kim düşünürse o büyük bir zan içerisinde.

Ve dedi ki bana...

– Yâ Gavs-ı Â’zâm, Benim indimde fakîr, hiçbir şeyi olmayan değildir. Belki fakîrlere onlardır ki, emirleri her şeyde geçer. Bir şeye “Ol” derler ise, o şey olur.

Bir hadisi şerîfte “Kim ki Allah’a itaat ederse Allah da

herşeyi ona itaat ettirir” buyurulmuştur. Fakirden kasıt nefsinin fakirliğini ve kendinin bağımsız bir varlığı olmadığını, bütün varlıkta Hakk’ın varlığından başka bir varlık olmadığını anlamış olandır. Efendimiz (s.a.v) işte ben bu fakrım ile bütün peygamberlerin üzerine iftihar etmekteyim buyurmuştur. Her bir peygamberin kendisine âit mertebesi olduğundan ve o mertebenin hükümleri geçerli olduğundan üst mertebelerde fakir değildir onların fakirliği kendi mertebelerindedir, ancak Efendimiz (s.a.v) bütün mertebeleri ihatâ edip kendi bünyesinde bulundurduğundan onun fakrı bütün mertebelerin fakrıdır. Örneğin İsâ (a.s) teşbihi fakrda yâni fenâfillahın fakrındadır. İsâ (a.s) o fakrlığı içinde sâkin olmuştur, Efendimiz (s.a.v) ise bakâbillah fakrı içinde mi’racını tamamladıktan sonra Allah’ın varlığıyla beraber var olarak görevini yapmaya başlamıştır, geriye dönmüştür.

Bütün âlemde olan her şey hakîkâti Muhammedî’nin Allah lisanından “Ol!” demesiyle meydana gelmiştir.

Ve dedi ki bana...

– Yâ Gavs-ı Â’zâm, cennettekilere, zuhurumdan sonra ne ülfet vardır, ne de ni’met, ateştekilere zuhurumdan sonra da ne vahşet vardır ne de hurkat (bilmezlik).

Dünyâ da kişi nasıl yaşamış ise o şekilde ölür ve ne şekilde ölmüş ise o şekilde âhirette dirilir. Kişi dünyâ yaşamındaki idrâk ve anlayışı ne düzeyde ise âhirette de aynı idrâk ve anlayışta olacaktır. Sadece âhîret hayatı kısıtlı dünyâ hayatının yanında daha geniş bir hayattır.

Tevhid cennetinde olan için “cennet” kelimesiyle anlatılmak istenen ifâdenin fazla bir hükmü olmayacaktır. O cennetlerde ni’metin en büyüğü Cenâb-ı Hakk (c.c)’ın irfâniyetini idrâk etmek olduğundan yeme, içme gibi ni’metler bir değer ifâde etmeyeceklerdir. Belki sadece ortamın gereği olarak

ihtiyaç için kullanılacaklardır.

Cehennemde değişik bir hal yaşanacağından oraya gidenler yanlış işler yaptık anlayışına bürüneceklerdir. Cehennem sürecinde ef'âl, esmâ, sıfat gibi mertebelere göre izahları vardır. İrfân ehlinin bu konuda anlatımı şöyledir, "Cehenneme girenler belirli bir süre yandıktan sonra bu durum artık onlar için alışkanlık şekline dönecek ve onu ızdırap olarak değilde bir yaşam süreci olarak algılamaya başlayacaklardır. Arapçada azâb kelimesi "azb" kökünden geldiğinden ve "azb" dahi tatlılık-tatma-tadı, mâ'nâsına olduğundan, cehennem ehli bu yanıştan belki de tatlılık duyacaklardır.

Tabî bu haller gidilip görülmediği için net olarak bir şey söylenmiyor ancak Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın uzun seneler cehennemdeki insanları bizim beşeri şekilde anladığımız şekilde yakması mantıklı olarak gelmemektedir. Hadisi şerîfler incelendiğinde cehennemin de sonunda bir değişiklik haline gireceği anlaşılmaktadır.

Cennettekilerin gıdaları cennetliklere, cehennemdekilerin gıdaları ise cehennemliklere uygun olarak hazırlandığı için birbirlerine gıdaları haramdır.

Abdülkerîm Cîli hazretleri "İnsân-ı Kâmil" isimli eserinde bu konudan bahsederken "Cehennemde Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın öyle kulları vardır ki cehennem ehline rahmetini o kulların gönüllerinden yapar" buyuruyor. Bu kullar tefekkür ehli olan kullardır. Bunlar idrâkleri ile Hakk'ın birliğini idrâk etmişlerdir ancak fiilleriyle yerine getiremedikleri için yükselmemişlerdir.

- Yâ Gavs-ı Â'zâm, her kerîmden Kerîm'im, her rahîmden Rahîm'im.

Çünkü diğer bütün kerîm ve rahîmlerin kaynağı Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın kendisidir. Âlemde nerede bir ikrâm varsa o

ikrâm bulunduğu mahallin kudreti kadardır. Yeryüzünde en büyük kerîm ise Kur'ân-ı Kerîm'dir. Çünkü Cenâb-ı Hakk (c.c) Kur'ân-ı Kerîm'i zâtından bize vermiştir.

Yeryüzünde en büyük rahîm ise besmele-i şerîftir.

– Yâ Gavs-ı Â'zâm, indimde avam gibi uyuma, beni görürsün. Sordum, dedim ki,

– Yâ Rabbi, indinde nasıl uyuyayım?

–Cismin lezzetinden sıyrılarak, nefsin şehvetlerinden arınarak, rûhun anlık kaymasından kurtularak ve zâtınla fenâ bularak uyu.

Şeytan camî kapısından bakarken, yanına yaklaşan birisi onu görünce, "Şu ibâdet eden abidin ibâdetinden korktun içeriye giremiyorsun değil mi?" demiş. Şeytan ise "ondan değil orada duvara yaslanıp uyumakta olan âriften korkuyorum, çünkü ne yaparsam yapayım o beni içeriye sokmuyor" demiş. İşte uyanık olmak demek Hakk'ın yanında olmak demektir. Her birerlerimizin oturup bu anlatılan ifâdelerin neresinde olduğunu düşünmemiz lâzımdır. Eğer bizler Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın indinde isek avam gibi uyumamalıyız yâni normal beşeri yaşam içerisinde vücudumuzu dinlendirmek amacıyla uyuduğumuzda dahi O'nun indinde olmalıyız. Rahmetullahi aleyh Nusret babam şöyle buyurmuştur, "Oğlum sen uyanırken Rabb'ini beklediğin halde, sen uyurken O da seni bekler." Bekler, çünkü kulum uyansında benimle meşgûl olsun, bana niyazda bulunsun diye kelâm etmek için bekler. Aslında bütün varlık O'na kelâm eder ancak kişiler kiminle konuştuklarını bilmez iseler O'nu değerlendiremezler.

"Beni görürsün" ifâdesi bir cismi belirli mertebelerde görmek mânâsında olan bir ifâde değildir. Bu görüş gaflet uykusunda olan kişinin bu gaflet uykusunda uyandıktan sonra,

“Nereye dönerseniz Hakk’ın vechi oradadır” hükmünü idrâk ederek yaşantısına geçirmesiyle olan görüştür.

Mûsâ (a.s) Tûr dağında Cenâb-ı Hakk (c.c)’ın sesini o kadar yakından işitti ki, O’nu görmek istedi. Cenâb-ı Hakk (c.c) dağa bak, ben tecelli edenice yerinde durursa sen de beni görürsün dedi ve dağa tecelli edip, dağ paramparça olunca Mûsâ (a.s) da düşüp bayıldı. İşte bu da gösteriyor ki Cenâb-ı Hakk’ı (c.c) görmek çok, çok büyük bir irfâniyet ve güç gerektirmektedir.

Îseviyette yâni fenâfillah mertebesinde ise Hakk’ı görüş vardır ancak bildirme yoktur. Bu ilimde yegâne mucid olan Efendimiz (s.a.v)’dir. Biz ne kadar şükranda bulunsak onun hakkını ödeyemeyiz.

Cismin lezzetinden sıyrılma, duyuların belirli bir miktar iptal edilmesi veya diğer bir ifâde ile kontrol altına alınmasıdır. Bu nedenle yaşantımız içerisindeki lezzetlerin cismâni mi yoksa ilâhî mi olduğunu ayırmamız gereklidir. Eğer aldığımız lezzet cismâni ise külliyyen Hakk’a perde olur. Cismâni lezzet madde beden yapısı içerisinde bulunduğumuz için kaçınılmaz olarak gerçekleşecektir ancak bizler gaflet içerisinde kalarak bu cismâni lezzetler ile yetinirsek ve ötesine geçmez isek bu perdedir. Ancak bu cismâni lezzet sonrası “Yâ Rabbi şükürler olsun sana, ne güzel ni’metler halk etmişsin” der isek bunlar bize perde olmazlar.

Yâsîn-i Şerîf’te **“Onlar cennette meyveler ile meşgûldürler”** şeklinde de belirtildiği üzere, eğer kişi dünyâ yaşamını sadece bedeni ibâdetler ile geçirmiş ve hiçbir irfâniyet kazanmadan cennete girmiş ise bu lezzetler orada dahi onu meşgûl edecek ve Rabb’ı ile ilgilenemeyecektir.

Rûhun kaymasından kasıt, “ve nefahtü fîhi min rûhi” hakîkâtini bâtında bırakarak hayvanî rûh üzere yaşantının sürdürülmesidir.

Zâtınla fenâ bularak uyu denilmesi ise kişinin ef’âl, esmâ ve sıfat mertebelerini geçtikten sonra zât mertebesine ulaştıktan sonraki uyumasının ifâdesidir.

Ve dedi ki...

– **Yâ Gavs-ı Â'zâm. Dedim ki,**

– **Lebbeyk yâ Rabb'el Arş'il Azîm? Dedi,**

– **De ki Yâ Rabbel Kerîm ve yâ Rahîm. Yâ Gavs-ı Â'zâm, ashabından kim sohbetimi isterse, ona fakr, sonra fakrın fakrını ve sonra da fakrın fakrının fakrını tavsiye ederim. Böylece, fakr hâlinde onlarda BEN'den başkası kalmaz!**

"Kim sohbetimi isterse" ifâdesi çok özel gönüllere yapılan bir tahsistir. Rahmetullahi aleyh Nusret babam bu konuda yine şöyle buyurmuştur, "Oğlum zenginlik istersen fakir kapısından gir, ilim istersen cehil kapısından gir."

Birinci fakr kişinin ef'âl mertebesi îtibarıyla hiçbir varlığa sâhip olmadığına farkına varmasıdır. İkinci fakr rubûbiyyet mertebesi olan esmâ âlemindeki bize âit zannettiğimiz isimlerimizin bize âit olmayıp Hakk'a âit olduğunu anlayarak bunlardan fakr'a düşmemizdir. Üçüncü fakr sıfat mertebesindeki sıfatların da Hakk'a âit olduğunun anlaşılmasıdır.

Mutlak mânâda bu üç fakr'dan geçildikten sonra orada Hakk'ın varlığından başkası olmaz artık ve bizde olan emânet sâhibine verilmiş olur. İşte bu şekilde bu emâneti sâhibine verdikten sonra, onların sâhibi bize diyor ki "ey kulum sen bunları hak ettin, al şimdi bunlar senin malın, ancak bunları artık eskisi gibi nefsinin namına kullanmayacaksın." Ve bâkâbillah denilen oluşum budur ki Hakk'tan halka hicrettir.

Ve daha dedi ki;

– **Yâ Gavs-ı Â'zâm, ne mutlu sana mahlûkatıma raûf olabilirsən ve ne mutlu sana onların hatâlarını bağışlarsan.**

Raûf, yükseltici mânâsınadır. Her birerlerimizin bildiklerini ortaya koyarak diğerlerinin istifâdesine sunması ve diğerlerinin sunduklarından faydalanması bu mânâ kapsamındadır. Hatâ bağışlamak çeşitlidir. Yapılmış olan ufak tefek ve ma'kul seviyede olup bir başkasına zarâr vermeyen hatâlar affedilebilir. Ancak suçlar eğer büyük ise az da olsa onların cezasının çekilmesi lâzımdır ki o can acısı ile bir daha o hatâlar tekrar edilmesin. Çünkü eğer bu tür büyük suçların karşılığı verilmez ise alışkanlık haline gelir ve bunu gören başkaları da aynı suçları işlemeye başlar. Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın da ef'âl âlemi itibarıyla bu tür fiiller için cennet ve cehennem olarak oluşumları mevcûttur zâten. Ef'âl âleminden yukarıya çıkılarak her bir varlıkta mertebeleri bozmadan Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın bir isminin faaliyette olduğu müşâhede edildiğinde orada artık hatâ görülmez ve hatâyı bağışlama diye bir şey söz konusu olmaz. Bu mertebeye ulaşan kişi orada bu isimlerin faaliyette olduğu gördüğünde artık orada bireyleri görmez. Burada hatâları bağışlamaktan kasıt artık yargılamaktır.

Ve daha buyurdu ki;

– Ey Gavs-ı Â'zâm, zâhidleri nefis yolunda, ârifleri kalp yolunda, vâkıfları rûh yolunda kıldım. Nefsi de hür olanlara mahal kıldım, o yüzden "Hürlerin kalpleri sıraların kabirleridir" demişlerdir.

Zâhidlerin nefis yolunda kılınması imtihan edilmeleri veya perdelenmeleri mânâsınadır. Bu nefis nefsi emmâre ve levvâme hükümlerinde olan zâhidlerdir. Kişi ömrü boyunca zühd ile meşgûl olursa irfâniyet için kendisine zaman bulamaz. Bu zâhidlik eğer ömür boyu devam ederse o kişi kendini Hakk'tan ayrı ve nefis sâhibi olarak kabul ediş zannıyla yaşar. Bu haldeki kişinin kendi kendine bu hali aşması mümkün değildir, ona hedef gösterecek biri gereklidir. Bu hal, aşağıda

olanlara göre tabî ki iyi bir haldir ancak bu halin üstünde olanlara göre de tabî ki kayıptır. Eğer kişi bu hal üzerinde belirli bir süre durduktan sonra irfâniyete yönelirse kendisi için çok, çok daha faydalı olur.

Her ne kadar burada belirtilen oluşumlar ayrı, ayrı olsalar da hepsi bir bireyin mertebeleridir. Kişide zâhidlik bir mertebedir ki iş bununla başlar, âriflik bir başka mertebedir, bundan sonra vâkıflık bir başka mertebe ve hürlik bir başka mertebedir.

Hürlik birinci hedefimiz olmalıdır yâni bütün dünyevi ve uhrevî şartlanmalardan kurtulmuş bir akla ve gönle sâhip olmaya çalışmalıyız. Çevremizde, içimizde bizi bağlayan ve mîracımıza mâni olan nelerimiz varsa bunların hepsinden kurtulmamız gerekmektedir. Düşünce olarak o kadar kuvvetli şartlanmalarımız vardır ki bunların aşılması demirin, çeliğin kırılmasından daha zordur. O kadar çok kişi vardır ki kendi şartlanmaları dâhilinde oluşturdukları düşüncelerinden başka bir şeyleri kabul etmezler ve o düşüncelerine de o kadar sadıktırlar ki, bu düşünceleri batıl olsa dahi o düşünceyi terkedip, bir başka düşünce yapısını kabul etmezler. Bu nedenle bu tür kişileri bu zincirlerden kurtularak gerçek hürriyetlerine bir türlü ulaşamazlar.

Hz. Şems (k.s) bu konuda şöyle buyurmuştur;

“Hür ol, hürler ile ol, hürlik ile yaşa!”

Hz. Mevlânâ (k.s) ise, “Beri gel beri, bu dünyâ zindanında bizim ne işimiz olsun ki, ne suç işledik ki buradayız. Bizim burada bulunmamızın sebebi birkaç mahbusu bu dünyâ zindanından kurtarmak içindir” diyerek bizlere büyük bir yol açmıştır.

Her birerlerimizin bu hükümleri kendisine tatbik etmesi gereklidir ki her birerlerimiz bu dünyâ zindanında gerek çevremizin, gerek ailemizin, gerek nefsimizin, gerek duygularımızın hapsi içerisindeyiz. Bizlerin yapması gereken bütün bunları aşarak fikren hür olmaktır. Bu hürriyete ulaştığımız anda hafiflemiş oluyoruz çünkü tutsak olduğumuz her şey bizi

aşağıya çekmektedir, bunlar birer, birer kırılıp, üstümüzden atıldıktan sonra ancak yukarıya doğru çıkışımız kolaylaşmış olacaktır.

Hürlük için onun yaşanması gereken bir mahal gereklidir. Bu mahal de kişilerin nefisleridir ki bu nefis, nefsi emmâre, levvâme değil sâfiye olan nefistir. Bu nefis ise Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın bizi yâni her bir ferdi, ferd olarak var ettiği ve kimlik verdiği yönümüzdür. Bu nefis "ve nefahtü"nün idrâk ve şuur ile faaliyet sahasıdır. Nefsi emmâre ise bunları kendisine mâl ederek kendi istikametinde kullanmak istemektedir. Nefsi sâfiye ise bunların Hakk'ın olduğunu idrâk ederek bunları Hakk yolunda ve Hakk ile birlikte kullanır. Hürlerin kalpleri sırları muhafaza eden yerdir. Bizim maddi bedenimizde bizim kabrimizdir ve rûhumuzu muhafaza edicidir ki bu nedenle bu beden tamamen sırlarla dolu güvenilir bir kabirdir. Bizler yeter ki o sırların yerlerini bilip çıkarabilelim ve faaliyet sahasına aktarabilelim.

Kabirden kasıt bir anlamda kişinin bedeninin rahatlayarak huzur bulmasıdır. Yâni onlar hem hürdürler hem huzurludurlar hem de güven içindedirler.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, ashâbına söyle, fakr hâlindekilerin duâlarını gani'met bilsinler. Şüphesiz ki onlar benim indimde, ben de onların indindeyim.

Yânî tevhîd hakîkâtini idrâk edebilecek yakın olanlara söyle bunları, demektir. Ashâb bir anlamda gören mânâsınadır. Efendimiz (s.a.v)'i yaşadığı dönemde hakîkâti ile görenlere ashâb denildiği gibi. Yaşadığı dönemde Efendimiz (s.a.v)'in suretini görüp hakîkâtini göremeyenlere âhirette Efendimiz (s.a.v)'in o zamandaki sureti gösterildiğinde biz bunu gördük diyecekler ancak Efendimiz (s.a.v)'in hakîkâti Muhammedî üzere olan hakîkâtini gördüklerinde biz bunu görmedik diyecekler ve bu o mu diyerek hayret edeceklerdir.

Fakr halindeki bir kişinin duâsında o duâyı yapan Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın ta kendisidir, bu nedenle o duânın talep edilmesi istenmektedir.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, Ben bütün fakrdakilerin sığınacağı yeri, meskeni ve manzarıyım ve bana dönerler.

Âlemdeki bütün varlıklar Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın zâtî varlığı olup, sığınacakları yeridir çünkü O'nun dışında bir varlık yoktur ki ona sığınabilinsin. Ancak insanlar bu durumun farkında değildirler. Burada fakr'da olanlar olarak yapılan ayırım Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın zâtında olan sığınma yeridir.

Ef'âl mertebesinde mekân bâzında olan sığınma fiziksel sığınmadır. Esmâ mertebesinde isimlere yapılan sığınma, isimlerin Hakk'a âit olduğunu anlayarak O'na yapılan sığınmadır. Sıfat mertebesinde aynı şekilde bütün sıfatların O'na âit olduğu anlaşılabilir O'na sığınılmaktadır. Fakr mahallinde ise Cenâb-ı Hakk (c.c) zâtı ile tecellî edici olduğundan bu halde olanlar O'nun zâtına sığınıcı olmaktadır.

Meskeni olması, Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın gönül mahallinde olmalarıdır. Manzarı yâni nazar ettikleri yer ise "Nereye bakarsanız Hakk'ın vechi oradadır" hükmüdür.

"fe velli vecheke şatral mescidil harâm" yâni "Bundan sonra yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir." (Bakara, 2/144) âyeti kerîmesi ile olan dönüş bâtını fetihlerden bir tanesidir.

Bu âyeti kerîme ile bâtını olarak Kudsü Şerîf'in kudsiyeti alınarak Kâbe-i Şerîf'in üzerine getirilmiş ve Mekke'nin fethi ile bu hüküm zâhiren de gerçekleşerek bütün ilâhî mertebeler Mekke'ye döndürülmüştür.

"İrcî ilâ rabbiki" yâni "Rabb'ine dön!" (Fecr, 89/28) âyeti kerîmesinde gelen emirden sonra, bu emri alan kişi ben acaba nereye dönüyordum ki bana böyle bir emir geldi diye

düşünmeye başlıyor ve bunun sonucunda “**fe velli vecheke şatral mescidil harâm**” yâni “Bundan sonra yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir.” (Bakara, 2/144) âyeti kerîmesi faaliyete geçmektedir.

Kişi bu âyeti kerîmeleri yüzlerce defa okumuş olsa dahi bedenini döndürmüş ancak akli başka yerlerde olduğundan gerçekte dönmemiştir.

İşte bizler de biraz gerçekçi olarak bakarak, nefsimize dönük olduğumuzu görerek Rabb’imize dönmeliyiz. Nefsimize döndüğümüz için bizim rabbimiz nefsimiz yâni isteklerimiz, hayâlimiz ve vehmimiz olmuştur.

Seyri sülûk yolunda ilerlemeye çalışan kişinin bu dünyâ yaşantısındaki birinci işi ve hedefi Rabb’ına dönmektir. Ondan sonra diğerleri ailesi, işi vb. gelebilir ancak.

Tarihte bunu ilk defa yapan tevhîdin babası olan İbrâhîm(a.s)’dır. Bizler de tevhîd hakîkâtine girmek istiyorsak bu nefsânî oluşumların hepsini terketmek yâni hiçbir şeyi Cenâb-ı Hakk (c.c)’ın önüne geçirmemek zorundayız. Bu durumda işimiz daha da kolaylaşır çünkü Cenâb-ı Hakk (c.c) işimizin daha yolunda gitmesi için bu işlerin hepsini bize kolaylaştıracaktır. Ve onlara yaptığımız her hizmeti de sadaka olarak kabul edecektir.

Her bir kişinin bulunduğu merteye farklı olacağından dolayı her bir kişi bulunduğu mertebeden yavaş, yavaş daha yukarılara çıkmaya çalışarak Hakk’a dönecektir.

Yâ Gavs-ı Â’zâm, cennete nazar etme ki, beni vâsitasız göresin ve cehenneme de nazar etme ki, beni vâsitasız göresin.

Cennetin ve cehennemden Hakk yolunda bir perde olduğu burada açıkça belirtilmektedir. Bizlerin hedefinde cennete muhabbet ve cehennemden korku varsa bu muhabbet ve

koru bizler için büyük bir perde olmaktadır.

"Cehennem azâbından sana sığındığım gibi cennet ni'metlerinden de sana sığınırım" ehlullahın duâsıdır. Cehenneme sabretmek cennete sabretmekten daha kolaydır. Bu hüküm zâhiren ters gibi gözükse de bu böyledir. Cehennem ehli buldukları yerde "aman yâ Rabb'î" nidâsı içindedirler, cennet ehlinin ise bir şeye ihtiyaçları olmadığından beklentileri de yoktur, bu da biraz gaflet halini doğurur.

Cennet ehlinin büyük bir kısmı Rabb'ül Erbâb olan Cenâb-ı Hakk (c.c)'ı tenzih mertebesi ile idrâk ettikleri için hakîkâti ile onu tanıyıp bilemezler.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulur:

"Ehl-i cennet, cennete dâhil olduğunda. Hak Subhanehu ve Teâlâ Cemâl ile Kemâlinden kibriya perdesini kaldırıp:

"Ene Rabbükümül a'lâ" yâni "Yıllardır görmeyi arzuladığınız âlâ. Rabbiniz benim," diye zuhur eder. Onlar Rabbin bu tecellisini inkâr edip;

"Hayır, Asla!.." diyerek feryad u figân ederler.

Bu tecelli değişik şekillerde üç defa daha tekrar eder. Ve onlar da tekrar tekrar inkâr ederler.

Sonra Hak onlara, "Rabbınızla sizin aranızda bir işâretiniz var mı?" diye hitâb eder. Onlar da "evet" derler.

Ondan sonra herkese, kendi zannı ve îtikadı üzere olan tecelli ile tecelli eder. Onlar da bu defa kabul ederler.

Nitekim şerefli hadîste:

"inneküm seteravne rabbüküm kema teravnel kamere leyletel bedri" yâni "Ayın ondördüncü gecesini kameri nasıl görürseniz, Rabbinizi de öyle âşikâr göreceksiniz" buyrulur.

Amma "Ârif" olanlar ilk emirde, gördükleri gibi hemen kabul ederler. Zîrâ bunlar, cümle îtikadı câmi olup, tek bir îtikadla kayıtlı değillerdir.

İşte bütün bu ifâdelerin ilmi olarak anlaşılmasından sonra yaşantıya geçirilerek müşâhedesi gereklidir.

Mûsâ (a.s)'a Cenâb-ı Hakk (c.c) nasıl ki bir ağaçtan tecelli etti ise Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın bu tecellîlerini ancak tevhîd ehli olanlar anlayabilirler. "Nereye bakarsan Hakk'ın vechi oradadır" hükmüne göre zâten bu âlemde Hakk'tan hariç bir şey görmemiz mümkün değildir.

İşte bu şekilde cennette gitmek irfâniyet gerektirmediği gibi irfân ehli de cennete îtibar etmez, çünkü cennet oluşumu sadece sevap üzerine bina edilmiştir. Bunun yanında dînin bütün zâhiri oluşumu cennet, cehennem, sevap ve günah olmak üzere dört oluşum üzerine bina edilmiştir. Oysa İslâm dîninin bunların ötesinde sonsuz nitelikleri vardır.

Anlatımlarda benzetmeler yapılmadan hakîkâtlerini anlatmak oldukça zor olmaktadır, bu nedenle anlatımlarda benzetmeler yapılır ancak bu anlatımın hedefi olan hakîkât artık müşâhede edildikten sonra benzetmeye gerek kalmaz. Burada bahsedilen vâsitasız görüşte budur işte.

Yâ Gavs, cennet ehli cennetle meşgûldür, azâp ehli ateşle meşgûldür. Sen ise "BEN"imle meşgûl ol!

Cennet ehli cennet ile perdeli olunca nerede Allah sevgisi ve muhabbeti?

"Yâ Rabb'i benim hakkımda ne hüküm etmiş isen ona razıyım, senden bir talebim yoktur" gibi bir fikir üzerine hayatımızı kurduğumuz zaman zâten bu tür oluşumlardan kendimizi kurtarmış oluruz. Eğer biz cennet talebinde isek bu iş ticaret hükmünde olur yâni alışveriştir. "Yâ Rabbi ben şu fiilleri yaptım bana karşılığında cennet ver" anlayışı zâhiren bakıldığında güzel bir anlayış ve niyettir ancak bu işe bâtınen bakıldığında Cenâb-ı Hakk (c.c)'ı Cenâb-ı Hakk (c.c) olduğu için değil cennet için sevmiş oluruz.

Yâsîn-i Şerîf'te bu hakîkât açık olarak şöyle buyrulmuştur, "Cennet ehli o gün meyveler ile meşgûldürler." Bu durumda meşgûliyet nefsimiz için olursa nerede kaldı Hakk muhabbeti, peygamber muhabbeti.

Tevhîd ehli hakkında ise bu âyeti kerîmede belirtilen meyveler, mânevi mânâda olan meyvelerdir ve tevhîd ehli bu mânâlar ile meşgûldürler. Örneğin üzüm çoklukta tekliğin ifâdesi olduğundan, tevhîd ehli ilâhî mânâda olan bu hakîkâtlar ile meşgûl olurlar. Yâni yapılacak olan gelen hadiselerin zâhirinden bâtınına geçerek Hakk'a urûc etmek olmalıdır. Bu nedenle Kur'ân-ı Kerîm'deki âyeti kerîmeler ilk anda kesret ve zâhir üzeredir ancak tevhîd ehli bu zâhirden bâtına yol bularak o kanaldan Hakk'a urûc eder. Hakk'a mir'ac tek bir yoldan değildir, bütün varlıklardan Cenâb-ı Hakk (c.c)'a mir'ac vardır.

Bu dünyâ hayatı gerçekten çok kısa bir hayattır bu nedenle her ân'ımızı çok iyi değerlendirmek zorundayız.

Tabî ki cennet ve cehennem halleri bu kadar kısa olarak anlatılacak haller değildir, ancak bu anlatılanlardan da çok büyük paylar alabiliriz.

Bize lâzım dünyâ yaşantımızdaki meşgûliyetimizi çevireceğimiz ve en güzel şekilde değerlendireceğimiz yöndür. Cenâb-ı Hakk (c.c)'ı ilk olarak ef'âli yâni fiilleri daha sonra isimleri yönüyle, daha sonra sıfatları yönüyle ve sonrasında ise zâtı yönüyle idrâk ederek bunlar ile meşgûl olmalıyız.

**Yâ Gavs, cennet ehlerinden bâzı kullarım,
ni'metlerimden sığınırar bana, cehennem ehlinin
azâptan bana sığınmaları gibi!**

Uzun süre susuz kalıp, sonra su içen kişi, o suyu içmeye başladığında, o su boğazından geçmeye başladığı anda verdiği lezzet ile o kişi suyun hükmü altına girmiş olmaktadır. Di-

ğer bu tür bütün lezzet alışlar da böyledir. İşte bu hâkimiyet bizi Hakk'tan koparmaktadır. Biz bu tür lezzet alışları çoğaltıkça Hakk'tan uzaklaşırız.

Cennette nefsimizin bütün istekleri vardır, bu nedenle biz bunlara yöneldiğimiz anda büyük bir gaflete düşmüş olmaktadır.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, rasûl ve nebîlerin haricinde kullanım vardır ki, onların hâllerine muttali olamaz ne dünyâ ehlinden biri, ne uhrâ ehlinden biri, ne cennet ehlinden biri, ne azâp ehlinden biri, ne mâlik, ne rıdvân, ve ne cennet için halkettiklerim ve ne de cehennem için halkettiklerim.

Bunlar ferdiyyet ehli olanlardır. Bu kimselerin bulunması ve hallerinin anlaşılması kolay değildir gerçekten. Bunlar Cenâb-ı Hakk (c.c.)'ın zâti zuhurlarıdır, hiçbir kayda girmezler ve onları dışarıdan tanımak dahi mümkün olmaz.

Yâ Gavs, kim benden gayrıyla meşgûl olursa, ateş sâhibi olur kıyamette.

İşin aslında hiçbirimiz O'ndan gayrısıyla meşgûl değiliz ancak bizler bunun farkında değiliz. Burada anlatılan da bu farkında olabilmektir.

Beyâzıd-ı Bistâmi hazretleri bu konuda şöyle buyurur, "Kırk sene var ki Hakk ile ünsiyet etmekteyim halk ise kendileriyle ünsiyet ettiğimi zanneder." Bütün âlemde Hakk'ın varlığı müşâhede edildiğinde, o kişinin karşısına gelen kişi zâhiren ister eksi isterse artı hükmünde olan bir kişi olsun, o kişinin özünde olan Hakk müşâhede edildiğinden, konuşulan bu özdeki Hakk olmaktadır.

Özünden haberi olmayan o karşısındaki de bunu bana söyledi diye zannetmektedir.

Bu kişi cehennem ateşine girmese bile, âhirette kendisine perdeler açıldığı zaman o bildiği, gördüğü, tanıştığı kişilerin gerçek hallerinin müşâhedesi ile olan pişmanlık ateşi cehennem ateşinden dahi fazla onu üzer.

Bu konuda bir gerçek ise şudur ki, âhirette her kişi kendisini levm edecektir. Kendisinden bir üst mertebe olanları gören her kişi "dünyâda iken daha çok çalışıp o mertebeye ulaşı idim" diyerek kendisini levm edecektir. Kişilerin kendilerini bu şekilde levm edişleri kaçınılmaz bir hadisedir. Ancak sonrasında kendilerinden aşağıda olanları gördüklerinde bu levm'den kendilerini huzurlu edeceklerdir.

**Yâ Gavs, kurb ehli kurbiyetlerinden dolayı yakınır-
lar, buûd ehlinin uzaklıktan şikâyetleri gibi.**

Yâni yakınlık ehli yakınlıklarından, uzaklık ehlinin Hakk'tan uzak kalmaktan şikâyet ettikleri gibi şikâyet ederler. Yakınlık iki varlık arasında olan bir oluşumdur. Ve yakınlık ile kasıt Hakk anlayışından çok uzaklarda olanın Hakk anlayışına doğru yaklaşmasıdır. Ancak bir kişi ne kadar yakınlık kazanırsa kazansın Hakk'a ulaşması mümkün değildir. Hakk'a ulaşmak ancak **yakîn** hali ile mümkündür ki bu yakîn hali de işin başlarında yakınlık hali olmadan gerçekleşmemektedir. Yakîn kavramında Hakk ile kul diye iki varlık anlayışı ortadan kalkar ve ortada sadece Hakk kalır. Kul görüntüde vardır ancak o kulda zuhurda olan artık Hakk'tır.

Yakınlık ehlinin yakınması, "madem ben Rabb'ime bu kadar yaklaştım, neden birleşemiyorum" şeklinde olan yakınlıktır. Oysa o oluşumda kişi ne kadar yakında olursa olsun yine ayrılık vardır.

**Yâ Gavs, kimse benden uzak olamaz ma'siyetiyle,
kimse de tâatıyla kurb sâhibi olamaz.**

Bir kimsenin günah işlemekle Hakk'tan uzak olması mümkün değildir. Oysa ne yaparsak yapalım Hakk'tan uzaklaşmamız mümkün değildir. Çünkü hiçbir varlığın kendine âit bağımsız bir mahalli yoktur ki uzak olsun.

Bizler ise zannımızda kendimizi Hakk'tan uzak ve ayrı gördüğümüzden ve günahlarımızın da fazlalığından dolayı Hakk'a ulaşamayacağımızı zannederiz.

Hakk'a yaklaşmanın ve ulaşmanın tek yolu gerçek mânâda âriflikten yâni tevhîdden geçmektedir. Biz bu yolda daha evvelce seyahat etmiş olanlara uyamaz ve bu yolu eğer bulamaz isek Hakk'a ulaşmamız mümkün olamaz.

Burada belirtilen ifâdeleri zâhiri mânâda değerlendirmek lâzımdır çünkü zâhiri yaşantıda bu tür haller normal hallerdir. Bizler sadece işin zâhirine değil bânîna da bakmak zorunda olduğumuz için Cenâb-ı Hakk (c.c)'in rubûbiyyet mertebesinde lütfettiği bu ilâhî kelâmları ve şefaâtleri değerlendirmeliyiz.

Hangi kitapta tevhîdden bahsediliyor ise o bilgileri Efendimiz (s.a.v)'in, hakîkâti Muhammedî yönüyle bize ulaştırdığı şefaâtidir. Bu nedenle şefaâti sadece âhirette aramayalım, bu dünyâ yaşantısında irfâni mânâda olan şefaâti de arayalım. Bütün insanların bu şefaâten payı vardır ancak sadece üzerinde ilgili olanlar bunun alışverişini yapabilirler yoksa tevhîd pazarına gitmeyen kesret pazarında alışveriş yapar ki alıp sattığı kesret olur.

Yâ Gavs, birisi benden kurb sâhibi ise, o ancak ma'siyettedir. Zîrâ, onlar acz ve nedâmet ehlidirler.

Bir kimse "Yâ Rabbi ben namaz kılıyor, diğer ibâdetleri

de yapıyorum” diyerek kendisini Hakk’a yakın zannediyor ise o ma’siyettedir. Bunların ma’siyet oluşu tev’hîd ehli ve irfâniyet bilgisi yönündendir.

Tevhidi ve irfâni mânâda birçok sözler söyleyen ancak yaşantısı bu yönde olmayan birçok kimseler vardır. Onlar bu şekilde Hakk’a yakın olduklarını zannetmektedirler. Söyledikleri sözler doğru olabilir ancak kullanımı yanlış yönde olduğundan o sözler hükmünü icrâ edememektedir ve bu nedenle de o doğru bilgiden o kişi mes’ul olmaktadır. Çünkü o doğru bilgi o kişi beni aldı kullandı ancak yerinde kullanmadı diye şikâyette bulunacaktır.

Burada ve diğer yerlerde yazılı olan bütün sözler canlıdır. O sözlerin hepsi mânâdır, hayat vardır çünkü o hayat onlarda olmasa bize hayat vermezler. Bizler o kelime suretlerinin içerisinde gizlenmiş olan rûhu çekmek ve onu faaliyete geçirmek için bu kadar çaba gösteriyoruz.

Bu kelimeler ancak bu şekilde okuyup açılmaları suretiyle o harf kalıplarında sıkışıp kaldıkları yerden kurtulmaktadır. Bu şekilde irfâniyet bahçelerine ekilmekteler ve orada hayat bulup yaşamaları sağlanmaktadır. Bu yapılmadığı zaman işte yukarıda belirtilen ma’siyet hükmü altına girilmektedir.

Bir tev’hîd sohbeti dinlenir ve tev’hîd bilgileri ilim olarak alınır ancak en küçük bir olay karşısında karşımızdakine suçlamalar şeklinde bir davranış tarzı ile yaklaşırsak eğer işte alınan bu tev’hîd bilgileri bizi aldın ve neden doğru kullanmadın diye haklarını talep edeceklerdir. Bu nedenle yaşantımızdaki her anımıza dikkât edelim. Bu nedenle müşâhede etmediğimiz şeyleri konuşmamaya dikkât edelim.

Dünyâ yaşantımızda yaptığımız her fiil lâtîf olarak bir varlık üretmektedir, işte bu fiillerin hem gerçek hallerinin lâtîf halleri hem de bizlerin onları kullandığımız şekildeki halleri âhirette karşımıza çıkacaktır. Ve bu gerçek hal bizim kullandığımız halden hakkını soracaktır, “Benim gerçeğim bu idi, sen beni bu halde kullandın” diyerek. Cenâb-ı Hakk (c.c) bu durumlardan hepimizi korusun inşallah.

Yâ Gavs, acz, nûr kaynağıdır, ucûb, kendini beğenmede kederlere mahaldir, zulmet kaynağıdır.

Aczin iki hali vardır. Birisi yapılan eksi fiillerden dolayı pişmanlık duyarak acziyetini anlamak diğeri ise kişinin kendi hiçliğini idrâk etmesidir ki burada anlatılmak istenen acz de budur. Bu hiçlik ise fakr halinin öncesinde olan başlangıç halidir. Bu hiçlik ile kişi kesâfetini ortadan kaldırır ve zâten bu halde ortaya çıkan nûr olur.

Normal dünyâ yaşantımızda nefsimiz ilâhî nûrun üzerine perde olduğundan nûrani yönümüz faaliyete geçememektedir. Beşeri, nefsânî arzularımız bize zulmet getirmekte ve o da perde olmaktadır. Kişinin bunların bizim üzerimizde geçici olduğunu, bireysel varlığımızın sonradan meydana geldiğini, aslımızın Hakk olduğunu idrâk etmesi bu acziyetini anlamadır.

Yâ Gavs, çok sıcak bir günde biri sana gelip su istese ve senin de o suya ihtiyacın olmasa ve buna rağmen de vermesen, sen cimrilerin en cimrisi olursun. Hâl böyle olunca, nasıl rahmetime mâni olayım? Ben nefsimi şehâdetle tescil ederim ki, kesinlikle Erhamur Rahîm'im.

Kişinin zorunlu ihtiyacının dışında olanın fazlasını, isteyene vermemesi cimriliktir, diye ifâde edilmektedir.

Yâ Gavs, ma'siyet ehli ma'siyetiyle perdelidir. Tâat ehli de tâatıyla perdelidir ve ben onlardan kaçınırım. Bunlardan başka bir grup da vardır, ki onların ne tâatla alâkaları vardır, ne de ma'siyetle!

Günah işleyenler ben günah işledim düşüncesiyle Hakk'a karşı mahcub yâni perdelidirler.

Tâat ehli yâni Hakk'ın emirlerine itaât ediciler, bu yaptıkları fiillerini nefslerine mal ettikleri sürece perdelidirler. Bu tür tâat ehli olanlar taklidi olarak bu fiilleri yapmakta olanlardır yoksa gerçek tâat ehli bunu şeriat mertebesinde dahi yapmış olsa âhirette karşılığını alacaktır.

İşte bu şekilde benlik içerisinde olan kişiler ma'siyet ve tâatı bu benlikleri içerisinde yaptıklarından dolayı Hakk'tan perdelidirler.

Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın onlardan kaçınması ifâde ba'bında olan, onlardan uzaklığının bildirilmesi içindir.

Tâat ve ma'siyetle alakası olmayanlardan kasıt, tâatı en güzel şekilde yapmaya çalışarak, ma'siyetten kaçınan ancak bunu nefslerine mâl etmeyen kimselerdir.

Yâ Gavs, hatâlı kullarımı fazl ve keremim ile müjdele, mucibini de adl ve öç almamla müjdele.

Bir insan bir hatâ işlediğinde söylediği "aman yâ Rabb'i" sözü ile Hakk'a yöneldiğinde Hakk onunla birlikte olmuş olur.

Adl ve öç almadan kasıt, adalet ile karşılık vermedir. Burada icâbı yerine getirilerek yapılan fiilin bir aşama sonrasından bahsedilmektedir.

Yâ Gavs, tâat ehli ni'metlere tezellül ettiklerinden zikrederler, ve ma'siyet ehli de tezellül edip Rahîm'i zikrederler!

Tezellül etmek, zelîl olmak, alçalmak mânâsınadır.

**Yâ Gavs, avamı halk ettim, nûruma dayanamadılar,
araya zulmet perdesini koydum, havâssı halk ettim
nûruma dayanamadılar, nûr perdelerini koydum.**

Hadisi kudsîde buyurulduğu üzere, "Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın yetmiş bin nûrdan, yetmiş bin zûlmetten perdeleri vardır."

Zulmânî perdeleri anlamak kolaydır ancak zor olan Rahmânî nûr perdelerini anlayabilmektir. Nusret Babamın bu konuda şu dizeleri vardır,

"Yüz kırk bin perde var derler, birini görmem ey erler."

Burada avamdan kasıt olan genel halka koyulan zulmet perdesinin en büyüğü beden elbisemizdir. Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın bizi meydana getirdiği bu beden elbisesi ile hakîkât sırlarının bir anda bize açılmasına dayanamayız, bu nedenle bu hakîkât sırları bizlerde yavaş yavaş açılmaktadır ki dayanabilelim diye. Seneler boyunca süren seyri sülûk neticesinde hakîkât anlayışına yavaş yavaş geliyoruz.

Sıradan bir kişi gelip bu hakîkâtleri gördüğünde, "yâ sizler ne biçim insanlarsınız, taşı toprağı Allah yaptınız" dese, o da mertebesi itibarıyla haklıdır çünkü bu hakîkâtleri anlayacak mertebede değildir ve Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın ona koyduğu zulmet perdesi onun bunlara dayanmasını kolaylaştırmaktadır yoksa şeriat mertebesi anlayışı ile bu hakîkâtlere dayanamazdı.

Havass avamdan farklı olarak biraz daha duygusallıkla hareket edenlerdir. Gerçekten bu kişiler için Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın koyduğu nûr perdelerini ayırt etmek çok güçtür, bu nedenle kişiler ibâdetlerinde çok fazla bireysel benliklerine bu fiilleri mâl etmeden hareket etmelidirler.

**Yâ Gavs, ashabına söyle, onlardan kim bana vâsıl
olmak isterse, benden gayri her şeyden sıyrılıp çıksın.**

Ashabtan kasit Abdulkâdir Geylâni hazretlerine hitâben "senin fikriyatına sâhip çıkanlar" mânâsınadır.

İbrâhîm(a.s) devresinde yaşayan bir kişi ancak fiziki tevhîdi yâni fiiller tevhîdini bilmekte idi. Ancak bugün bizler Muhammedî göz ile olaylara bakabildiğimiz için bizlere büyük lütuflar vardır.

Ümmet-i Muhammedîn geçmiş kavimlere göre kemâlatı çok yüksek olduğundan, âhirette Efendimiz (s.a.v) diğer peygamberin üzerine şahit ve ümmeti de diğer kavimlere şahit olacaktır.

Bizlerin gayesi Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın zâtına ulaşmak ise onun da şartları vardır, oraya herkesi kolay kolay sokmazlar. Bu mânâda şöyle bir beyit vardır;

Harem-i ma'nâyê bigâneye yol vermezler
Aşinâ-yı ezeli yâr-i kadîm isterler.

Bizde de işte böyle sağlam bir ayak olursa mi'raca doğru yola çıkabiliriz.

Benden gayrı herşeyden yâni fiillerimden, isimlerimden, sıfatlarımdan herşeyden sıyrılısın çıksın. Bu anlatım âyeti kerîmede şöyle belirtilmiştir, "**kulillâhu summe zerhum**" yâni "Allah de sonra onları bırak" (En'âm, 6/91).

Bu ifâde tabî ki diğer mertebeleri küçük görme anlayışında değildir ancak sürekli aşağıdaki mertebeler ile meşgûl olursa bu durumda kişinin zamanını alır ve yoldan eder.

Yâ Gavs, dünyâ geçidinden çık ki, âhirete vâsıl olasın, âhîret geçidinden de çık ki, bana vâsıl olasın!

Zâhîren bu hüküm öldüğümüzde dünyâ geçitinden çıkıp, âhîret oluşumuna ve oradan da çıkışla cennet ve cehennemde sâkin olunduktan sonra ortaya çıkacaktır. Bâtın olarak ve

gerçeğiyle bu hükmün faaliyete geçmesi ise bu dünyâ yaşantısında olmaktadır. Bizler şu an dünyâda yaşarken dünyâ geçitinden yâni madde bedenimizden çıkıp aslımıza yâni bedenimizin arkasında olana ulaşmalıyız ki âhirete yâni bâtinimizde gizli olana vasıl olabilelim. Sonrasında ancak latîf olan bu rûh geçitini de aşarak Hakk'a ulaşabilelim.

Yâ Gavs, cisimlerden ve nefsinden çık, sonra kalplerden ve rûhlardan çık, sonra hüküm ve emirden çık, ki bana vâsıl olasın!

Kişinin çıkması için bir yerde olduğunu bilmesi gereklidir ki oradan çıkmaya gayret etsin. Bu nedenle ilk olarak nefsimizi bilmeliyiz ki nasıl çıkacağımızın farkında olalım.

Cisimlerden çıkmak için evvela girilmiş olması lâzımdır ki oradan çıkılsın, demek ki biz cisimlere girmiş vaziyetteyiz ki oradan çık deniliyor.

Bilsek de bilmesek de hepimiz rûhu küllî ile irtibatlıyız ki bu durumda rûh tek olduğuna göre, hangi mekânda olursak olalım bütün cisimlerin içerisinde her birerlerimiz mevcûdüz. Bu hali bakâbillah'ta idrâk etmek daha kolaydır, ancak orada olsak da olmasak da bu böyledir.

Bütün cisimlerden çık yâni kendini tevhîd et, mânâsınadır ve tevhîd ettiğimiz bir yer vardır o da nefsimizdir. Sonrasında nefsimizden çıkmamız ise onunla sınırlanmamak içindir.

Kişi ben Allah'ın hüküm olarak verdiği ve emrettiği şeyler ile mükellefim düşüncesinde olduğu sürece ikilik içerisinde. Bu mertebenin aşılması sırasında belirli bir süre kişi kendini bunlardan tenzih ederek bu anlayışından çıkabilir ki fenâfillah'a ulaşmanın gereği de budur. Varlığımızda ki en ufak bir kısıntı bu mertebeye ulaşmada bize perde olur.

Dedim ki,

– Yâ Rabbi, hangi namaz sana daha yakındır?

– O namaz ki, içinde benden başkasının kalmadığı, kılanın içinde kaybolduğu!

Dâimi namaz denilen, 50 vakitlik namaz burada ifâde edilen namazdır. Bizler bu ifâdenin neresine gelmiş isek namaz adetimiz o kadardır.

İçinde Cenâb-ı Hakk (c.c)'tan başkası kalmıyorsa o namazı biz o zaman nasıl kılacağız, gibi bir soru çıkıyor burada karşımıza.

Hız.Şems "namaz nedir?" sorusuna "Namaz bir andır. Bütün zamanları içine alan bir andır" buyurmuştur.

Namaza başlandığında alınan tekbir ile söylenen "Allahû ekber" sözünü orada söyleyen Allah'ın ta kendisidir ve buna da ubudet denilmektedir. Kulun fiili ibâdet olarak adlandırılırken Hakk'ın fiiline ubudet denilmektedir. Orada bir beden olarak namazı kılan vardır ancak artık o kişinin kimliğinden söz etmek orada mümkün değildir, orada Hakk'ın zâti zuhuru vardır. Bu namaz işte mi'rac namazı olmakta ve Hakk'ın Muhammediyyet mertebesinde uluhiyyet mertebesi ile alışverişi olmaktadır. Burada yine Cenâb-ı Hakk (c.c)'in kendinden kendine alışverişi vardır ancak "hamd" mertebeleri itibarıyla Cenâb-ı Hakk (c.c) "Muhammed" ismiyle kendisini hamd etmektedir. **"Attığın zaman sen atmadın, atan Allah idi"** âyeti kerîmesinde belirtildiği üzere oku atan Efendimiz (s.a.v)'in elinde Cenâb-ı Hakk (c.c) hamd etmekte ve görüntüde Efendimiz (s.a.v)'in olan fiilini kendi fiili olarak bizlere bildirmektedir.

Bizlerde bu anlayış içerisinde yaptığımız ibâdetlerimizi içerisinde kaybolarak yapmaya çalışalım.

Sonra sordum, dedim ki,

– İndinde hangi oruç daha faziletlidir?

– O oruç ki, onda benden başkası kaybolup, benden gayrı kalmaz!

Oruç tutmak demek sadece fiziki yönden yemek ve içmekten uzak kalmak değildir, bu işin zâhiri kısmıdır. Bâtını olarak ise hem zâhiri halleri yerine getirmek hem de bireysel varlığımızdaki beşeri hallerden elimizi çekmek ve yerlerine esmâ-i ilâhîyeyi bırakmaktır.

Sonra sordum,

– Hangi amel indinde faziletlidir?

– Benden gayrının kalmayıp, içinde cennet ve cehennem bulunmadığı, yapanın kaybolduğu!

Bu amelin ismine gerçek mânâda amel-i salih denilmektedir. Ef'âl mertebesinden başlayarak her mertebenin kendine has amel-i salih vardır. Burada bahsedilen amel-i salih ise hakîkât ve ma'rifet mertebesinden olan amel-i salihdir. Buradaki amellerin hiçbirine nefsi mânâda hiçbir şey karışmaz.

Genel olarak insanların ibâdetleri cennet ve cehennem olarak iki esas üzerinedir. Bu şekilde kişiler cennet yönü ile nefsine fayda sağlamak, cehennem yönüyle ise nefsini zarârdan korumak gayesi gütmektedirler. Bu hükmün kişiden kalktığı ve kalmadığı, burada menfaatsiz ibâdet etmek halinden bahsedilmektedir. Amel-i salih hakîkât ve ma'rifet mertebesinde yapanların ibâdetleri ancak bu şekilde olmaktadır. Zâhiren şeriat mertebesinde kılındığı şekilde yapıldığı şekilde yapılan bu amellerde fark şeriat mertebesinde ikilik üzere yapılan anlayışın terk edilmiş olmasıdır, yoksa anlatılmak istenen. fiillerin terk edilmesi değildir

Örneğin namaz kılariken yapılan rükû ve secde gibi fiziki hareketlerin şariat mertebesinde fazlaca sorgulanmayan hakîkâtleri her mertebede farklı olduğu için kişi bulunduğu mertebe itibarıyla bunları fiziken yapmakta ancak hakîkâtlerini de o mertebe itibarıyla değerlendirmekte olduğundan değişim sadece bu yönde olmaktadır. Mertebeler çı-kıldıkça terkedi-lecek olan bir evvelki anlayıştır.

Şeriatı terketmek demek bu nedenle filleri terketmek değil ikilik anlayışı ile yapılan amelleri terketmek olacaktır. "Onlar namazlarında huşû içerisinde" (Mu'minûn, 23/2) âyeti kerîmesinde belirtilen "huşû" dahi kişinin içerisinde bulunduğu mertebeye göredir. "Huşû" kelimesi ilk mertebelerde korkma diye algılanır, daha sonraki mertebelerde kendi nefsâniyetinin çekilerek onun yerine orayı Hakk'ın varlığının istilası şuurunda oluşur.

– Hangi gülüş indinde faziletlidir?

– Ağlamayarak tövbe edenlerin gülüşü.

Hakk yolunda ağlamanın bir sebebi kişilerde bireysel varlık idrâkinin olmasıdır. Bu sebeple kişi yaptığı kötü fiillerinin buraya bağlandığını bilir ve bundan dolayı af dilemek için ağlayarak tövbe eder.

"Ağlamayarak" ifâdesi kişide ağlama fiilinin bağlanacağı bir beşeri kimlik anlayışının olmamasının ifâdesidir. Ancak cümlelerin devamında "tövbe eden" denilmektedir bu da beşeri kimlik anlayışından sıyrılmış olan kişinin kendisine uluhiyyet izafe etmeden beşeriyetiyle hayatını sürdürüşünün ifâdesidir. Bu beşeriyet ile hayatı sürdürüş ise eski bireysel benlik ile olmayan bir süreçtir artık.

İşte bu kişi yaptığı fiilde suç görmediği halde sürdürmek zorunda olduğu beşeriyeti ile tövbe etmektedir ancak bu beşeriyetin onun üzerinde bir hükmü yoktur. Bu şekilde hükümsüz bir şeyden yapılan tevbe ağlama gerektirmez.

Burada bahsedilen gülüş kahkaha atarak olan gülüş de-ğildir. Nasıl ki kahkaha atarak yapılan bir gülüş kişiye huzur veriyorsa burada bahsedilen hali yaşayan kişinin gülüşü kendisine ona benzer bir huşû halini vermektedir.

Gülüş kişinin cemalinde ortaya çıkmakta ve orada bir güzellik oluşturmaktadır. İşte bizde kendi gerçek varlığımızı yâni cemal-i ilâhîyyeyi idrâk ettiğimiz zaman o gülüştür ve bir ömür boyu süren bir gülüştür.

Bu mertebeye ulaşan kişi zâten vaktiyle buraya gelene kadar çok gözyaşı akıtmış ve sonunda ağlayanın da Hakk olduğunu anlamıştır. Nezaketi îtibarıyla yine de bir beşeriyeti olduğundan tövbisini yapmaktadır.

Efendimiz (s.a.v)'in "Günde yetmiş kere istiğfar ederim" diye buyurduğu hadisi şerîf ile de belirtildiği üzere Hakk'a giden yolda çıkılan her bir üst mertebeye alt mertebeye bakılarak yapılan tövbe de bu kişilerin tövbesi içindedir.

- **Hangi tövbe indinde faziletlidir?**
- **Mâsumların tövbesi!**

Kişi mâsumsa eğer neden tövbe etsin?

Burada mâsumdan kasıt beşeriyetinden kurtulup, Selâm isminin zuhuru olmuş kişilerdir. Bu kişiler hakîkâtleri îtibarıyla beşeriyetlerinden masum olmuşlar yâni kurtulmuşlardır. Kendisinde Hakk'ın varlığı hakîkâti îtibarıyla zuhura gelmiş olsa dahi beşeri olarak bir beden taşıdığından dolayı, bu beden ile şeriat mertebesinden yapılan tövbesi bütün tövbelerden faziletlidir.

- **Hangi ismet indinde daha faziletlidir?**
- **Tövbekârların ismeti!**

İsmet, sâfiyet, günahsızlık mânâsınadır. İsmet iki türlüdür, birincisi beşeriyetimiz itibarıyla sâfiyetimizi korumamız yâni şer'i hükümleri muhafaza etmemiz ve nefsi oluşumları oraya karıştırmamızdır. İkincisi Hakk'ın indinde olan ismetimizdir. Yâni Hakk'ın varlığına, safiyetine beşeriyetimizi karıştırmamızdır.

Sonra dedi ki,

– Yâ Gavs-ı Â'zâm, ilim sâhibi için yol yoktur, tâ ki indindeki ilmi inkâr etmedikçe. Eğer ilmini terk etmezse, şeytanın lisanı olur!

Birçok eğitim sistemleri mevcuttur. Bu sistemdeki bilgiler ise genel olarak nefsin üzerine bina edilmektedir. Bu şekilde kişi farkında olmadan bu bilgiler onun nefsi benliğini geliştirmektedir. Biz bu şekilde nefsi mânâda ne kadar genişler isek Hakk'a ulaşmamız o kadar sıkıntıya girer. Bu nedenle "fakrılık" kavramının içine bu bahsedilen ilimlerin nefsi benliği arttırışı yönüyle olan fakrılık dahi dâhildir.

Efendimiz (s.a.v)'in bu şekilde ilimlerden nefsi benliğini arttırışı yönüyle fakr oluşu neticesinde kendisine ilk olarak, "ikrâ", "kul", "vetlu", "vezkûr" şekli ile kendisine ilimler geldi ve o bunları kendisine mal etmedi.

Eğitim sistemi içerisinde öğrenilen bu ilimlerin inkârı yâni terki ise ilmin kendisini terk etmek değil o ilimleri nefsimize mal eden anlayışı terk etmektir. O ilim kişilerden hiç birinin olmayıp süregelmekte olan ve bütün insanlığa âit olan bir süreçtir. Ayrıca bu şekilde aldığı ilim kendisinde dahi emânettir. Bu ilim benim ilmimdir, ben şuyum, ben buyum şeklinde bir düşüncede olursa zâten ilmi ilâhînin yolunu kendisine baştan kapatmıştır.

Günümüzde daha açıkça gözüktüğü şekilde kişiler akilla-

rına o kadar çok güvenmektedirler ki o akıllarından üstün bir şey göremez hale gelmişlerdir.

Rabbim Teâlâ'yı gördüm ve sordum:

– Yâ Rabbi, "Aşk"ın mânâsı nedir?

– Yâ Gavs! Âşk ol bana. Âşık benim, aşk benim. Kalbini benden gayrından çevir ve fariğ kıl!

Mûsâ (a.s)'a "Sen beni göremezsin" hitâbı gelirken, ümeti Muhammed'in bir mensûbu "gördüm" demektedir.

Aşk ol bana yâni sen kendin aşk ol ve bunu müşâhedeli olarak yaşa, mânâsınadır. Aşk, aşık ve ma'suk'un birleşmesi aşkın ta kendisi olmaktadır.

Cenâb-ı Hakk (c.c) bir mertebeden aşıklık elbisesini giymekte diğer bir mertebeden de ma'sûkiyyet elbisesini giymekte ve kendinden kendine yönelmektedir.

Kalb diye belirtilen, Kur'ân-ı Kerîm'de fuâd diye, tasavvufta gönül diye belirtilen o yerde fiiller, isimler ve sıfatlar îtibarıyla benden başka kimse kalmamasın, hitâbı vardır burada. İşte bu hal sonrası kişi aşkın ta kendisi olur.

Yâ Gavs-ı Â'zâm, aşkın zâhirine ârif olursan, aşktan fenâ bulmalısın. Zîrâ, aşk hicaptır. Âşık ile mâşuk arasındaki hicap.

Burada bildirilen mertebe yâni aşk mertebesi gavsîyyet mertebesi îtibarıyla bildirilen aşk mertebesi yâni ma'rîfetullah aşkıdır. "Aşk" kelimesi altında aynı isimle ifâde edilmekle birlikte yaşantıları başkadır. Bu farklılıkları farkedemez isek sadece içinde bulunduğumuz mertebeye göre "aşk" kelimesini anlamaya çalışırız.

Bu âlemler dahi aşkullah üzerine durmaktadır ve fezanın ilk dokusu da hubb yâni aşktır.

Hadisi kudsîde, "Ben gizli bir hazine idim, bilinmekliğime muhabbet ettim. Beni bilsinler diye bu âlemleri halk ettim" buyurulmaktadır. Burada belirtilen halk edişin hususiyeti iki yönlüdür, bir yönü muhabbet diğere yönü ise kudret, irâde yâni irfâniyettir. Bu muhabbetin ilk yöneldiğı kaynak sıfat mertebesi yâni hakîkâti Muhammedî'dir. Sonrasında ise nokta zuhur mahalli olan hazreti Muhammed mertebesidir. İşte bu raya kadar gelen bütün aşk halleri hakîkâti Muhammedî'nin kendi mertebeleri itibarıyla onlarda yayılmış halidir. Peygamber Efendimiz (s.a.v)'de bu hubbiyet en geniş mânâda zuhura çıkmıştır. Efendimiz (s.a.v)'den önce bu oluşum en geniş mânâda İbrâhîmiyyet mertebesinde zuhura çıkmış idi. İbrâhîmiyyet mertebesindeki bu oluşum **"Fususu'l Hikem Tercüme ve Şerhi"** kitabında şöyle açıklanmaktadır;

*"Müheyyem yâni aşırı âşıklık" "tehyim yâni aşktan kendini kaybetme" fiil kökünden ism-i mef'ûl yâni edilgen fiildir. Ve "heyemân" âşkın aşırı olanı mânâsıdır. Cenab-ı İbrâhîm (a.s.)da Hak muhabbeti gâlib olduğundan, Allah uğrunda babasından ve kavminden yüz çevirdi; ve Hak yolunda oğlunu kesmeye kalkıştı; ve çok olan mâlını terk etti. Ve muhabbetinin şiddetinde Hakk'ı, nûrlu oluşlarının zuhûru dolayısıyla yıldızlardan taleb edip: **"Eğer Rabbim bana hidâyet etmez ve doğru yolu göstermezse, şaşırılmışlardan ve Hakk'ın cemâlinde hayrete düşenlerden olurum"** (En'âm 6/77) dedi. Bu hâllerin hepsi heyemânın yâni aşırı âşkın gâlib gelmesindedir.*

Ve sonuçta heyemânın yâni aşırı âşkın kemâli dolayısıyla kendi nefsinde fânî ve Hak'la bâkî oldu. Ve Hakk'ı gökler ve yer ve rûhlar ve cisimler görünme yerlerinde idrâk etti. Bu teheyyüm yâni aşırı âşıklık, ilk önce müheyyem yâni aşırı aşık olan yüksek rûhlarda açığa çıktı. Çünkü Hak, onlara cemâlî celâlınden tecelli etti; ve onlar Hakk'ın nûrlarında aşklarından şaşkın olup nefislerinden kayboldular. Bundan dolayı nefislerini ve Hakk'ın mâsivâsını yâni Hakk'ın dışında bir şeyi bilme-

diler. Ve onların halkedilişleri üzerine hakkıyyet tecellî edici ve gâlib olduğundan onlar bu tecellide gark ve helâk oldular. İkinci olarak nebîlerin kâmillerinden İbrâhîm (a.s.)da açığa çıktı. Çünkü Hâîlül'r-Rahmân idi.

Ve "**halîl** yâni karışmış" muhibbin yâni habîb olmuşun rûhu meyânında "**tahallül**" eden yâni karışan habîbdir. Ve "**hillet** yâni karışmışlık" habîbde tahallül eden yâni karışan muhabbettir. Bundan dolayı İbrâhîm (a.s.) Hakk'ın vücûduna mütehallil yâni karışmış ve Hakk'ın vücûdu da onda mütehallil yâni karışmış olup heyemânın yâni aşırı aşkın şiddetinden dolayı Hakk'ın dışındakilerden yüz çevirip göklerin ve yerin Fâtır'ına yönelmiş olduğundan İbrâhîm Kelimesi "müheyyemiyye hikmeti"ne birleşik kılındı.

Bu yüzden İbrâhîm(a.s)'ın Kâbe-i Muazzâma'nın içerisinde makâmı vardır. Kâbe-i Muazzâmaya bağlı makamlar vardır ancak İbrâhîmiyyet makamı gibi müstakil bir başka makam yoktur.

Efendimiz (s.a.v)'de ise aşk bütün mertebelerde kemâliyle zuhura çıkmıştır. Efendimiz (s.a.v)'den sonra bu husus Mevlânâ Celaleddinî Rûmi hazretlerinde zuhur etmiştir. Efendimiz (s.a.v) kendi devrinde bütün esmâ-i ilâhîyyeyi tam kemâlli ve dengeli çıkarması gerektiğinden bu aşkını ortaya fazla getiremedi. Çeşitli şekillerde anlatıldı ve ilmi ve irfânî olarak bilindi ancak Efendimiz (s.a.v)'de muhabbet tecellisi olarak fazla bir şey gözükmedi. "Bana bakan Hakk'ı görür" sözünde olduğu gibi Efendimiz (s.a.v) oradaki anlayışı bakanın idrâkine bırakmaktadır, kendisi amir bir hüküm vermemektedir. Bu durumda kim hangi şekilde bakarsa öyle görmüş oluyor o anda. İşte bu durum her yönden aşkın en şiddetli halidir. Efendimiz (s.a.v) Allah esmâsının zuhur mahalli olduğundan Adl ismi üzere olmak zorundaydı ve bu yüzden aşk yönünü dengeli olarak tutmuştur.

Sonrasında ümmet-i Muhammed'in evliyalarından her bir esmâ-i ilâhîyye ağırlıklı görülen her haller Efendimiz (s.a.v)'den bu büyük zâtlara yansımadır. Her bir ümmet-i Muhammed nûrunu ondan almaktadır ve ortaya konulan her

bir şey ondan alınan kaynaktan başka bir şey değildir. Ve Hz.Mevlânâ'da görülen aşk ağırlıklı yaşam da Efendimiz (s.a.v)'in hubbiyyetinden başka bir şey değildir.

İşte Cenâb-ı Hakk (c.c)'in hubbiyyeti ve irfâniyyeti olmasa idi ne biz olur idik ne de bu âlemler olurdu.

Aşk kelime olarak "ışk" yâni sarmaşığın bulunduğu yeri sarması mânâsınadır. Üç tür aşk ifâde edilmiş ki bunlar, aşk-ı hayavânî, aşk-ı mecâzi ve aşk-ı ilâhîdir. Burada bahsedilen ilâhî aşktır. Kısaca aşkın gerçek mânâsı Hakk ile Hakk olmaktır.

Hz. Mevlânâ, "Bütün görülen mâşuktur, âşıklık ise perdedir" buyurmuştur.

Genel olarak biz aşk için her kişinin bulunduğu merteye itibarıyla, kendi idrâk ve anlayışına göre ve yöneldiği yere göre hususiyet alan bir duygunun kişiyi sarmasıdır diyebiliriz. Aşk-ı hayavânide bu sarmal bir beklenti karşılığı kişiyi sarmakta, aşk-ı izafide ise bu sarmalın içine bir beklenti olmadan girilmekte, aşk-ı ilâhî de kişi ilâhî aşk sarmalına sarılarak kendi yokluğunu ortaya koymaktadır.

Gerçi her aşık, ma'sukunda ilâhî ma'sukun özelliğinden başka bir özellik göremez ancak bakış açısının bu yönde olmadığı hallerde hemen bu bakış açısının değişmesi lâzımdır. Eğer değişmez ise zannında kendinden ayrı bir varlığa aşık-zanneder kendisini ve bu da putperestlik hükmüne girer.

İşte bu haliyle Cenâb-ı Hakk (c.c)'in kişiyi istila edip sarmasıyla fenâfillah mertebesinde Hakk'ta fâni olur ve sonrasında Hakk'ın onu sarmış olması dolayısıyla o da Hakk olduğundan, kendini tekrar bularak bakâbillah'a geçer ve kendisi ma'suk olur.

Seyri sülûk yolunda ise şeriat mertebesinden tarikat mertebesine çıkabilmek için gereken güç muhabbettir. Muhabbet olmaz ise kişi şeriat mertebesini terkederek tarikat mertebesine ulaşamaz. Ancak bu muhabbet yakıtını nefsten almaktadır ve zaman içerisinde tükenebilmektedir. Tarikat

mertebesinde ilâhîler, zikirler vb. oluşumlar ile bu muhabbet yükseltilir. Kişi eğer tarikat mertebesinden hakîkât mertebesine yükselmek istiyor ise bu beşeriyetinden kaynaklanan duygusallığını terketmelidir. Bu kesme tabî ki bıçakla kesilme gibi kesin ölçülere bağlı bir kesilme değildir. Kişi tevhîd hakîkâtleri ile kendisini donatmaya başladığı andan itibaren bu beşeri duygu halleri yavaş yavaş kendisinden çıkmaya başlar ve yerine bunların ilâhî halleri gelir. Eğer bu duygular terk edilmez ise kişi bir ömür boyu o mertebeden yukarıya çıkamaz. Tarikat mertebesinde yaptıkları da güzel şeylerdir ancak tevhîd ehli olamaz. Kişi zâten tarikat mertebesinde sadece fiiller yerine fiiller ile birlikte irfâniyete yönelirse ancak bu hali kendisinde gerçekleştirebilir.

Başlangıcından beri bu âlem zulmet ve kesâfet âlemi olduğu için bizlerde ilk ortaya çıkan zulmet ve kesâfet olmaktadır. Bizler buluş çağında benliğimiz kuvvetli olarak bu idrâk ile bulunuruz yâni bireysel benlik ile duyguların içerisine gireriz. Bu duygular ne kadar şiddetli olursa olsun hepsi geçicidir. Daha sonraları irfâniyete yöneldikçe kendimize mal ettiğimiz bu duyguların gerçek sâhibini tanımaya başlar ve bunları O'na devrederiz. Bu şekilde bizdeki bütün duygular nefsânî hallerinden Rahmânî hallerine dönüşürler.

Yâ Gavs, tövbeyi istersen, önce nefsinden günahı çıkarmalısın. Sonra kalbinden hâtırasını çıkarmalısın. İşte o zaman bana vâsıl olursun. Aksi hâlde müstehzilerden olursun!

Gerçek mânâda tövbe, tövbeden de tövbedir.

Kişi yukarıda belirtilenleri yerine getirdikten sonra kendisinde sadece cemâli isimlerinin zuhuru kalır ki sonrasında Cenâb-ı Hakk (c.c)'a vâsıl olur.

Yâ Gavs, haremime girmek istersen, ne mülke, ne melekûta, ne ceberûta iltifat et. Şüphesiz ki mülk âlimin, melekût ârifin, ceberût da vâkıfînin şeytanıdır. Kim bunlardan birine razı olursa, o, indimde tard edilmişlerden olur!

Harem, ehli olana harem, ehli olmayanın ise mahrum olduğu yerdir. Kişi zâhiren dahi bir yere misafir olduğunda kendisine mahrem olan yâni girmesinin yasak olduğu yerler olur, oysa o yerler ev sâhibine serbesttir.

İşte bu şekilde bütün âlem Cenâb-ı Hakk (c.c)'in haremidir ancak zâtına ehil olan sadece ümmeti Muhammed'dir. Bu nedenle her birerlerimiz veli hükmündeyiz, yeter ki biz bunun farkında olalım.

Burada belirtilen "şeytanıdır" ifâdesi zâhiri mânâda anladığımız şekilde belirtilen ibare olmayıp, burada şeytandan kasıt "meşgûl edeni" olmasıdır.

İslâmın fıkhi mânâda zâhirini öğrenen ve bunu öğretenlere âlim denilmektedir. Bu âlimlerin ilmi, zâhirin halinden öteye geçmez ve bu âlimler de ilim bu kadardır diyerek orada kalırlar ise, bu hal onları o mertebede sürekli meşgûl eder ve ötesine geçemezler.

Melekût, yâni esmâ mertebesinde olan âriflik ma'rifet mertebesinde olan âriflik değil alimliğin biraz üstünde olan ârifliktir.

Ceberût, sıfat mertebesidir ve burada kalınması halinde aynı şekilde burası bize perde olur.

Ancak bu mertebelerden geçmeden de zât mertebesine ulaşmak mümkün olmaz. Bu nedenle buralardan geçerken bu mertebelerin hususiyetlerine takılmadan, üst mertebelere doğru ilerlemek şarttır.

Tard edilmişlikten hakîkât ve ma'rifet mertebesi itibarıyla kasıt, bâtından zuhura çıkartılmışlık mânâsıdır. Eğer şeriat

mertebesi itibarıyla bu şekilde bir tercüme edilse o mertebede bulunan kişiler bunu anlayamazlar.

Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın Âdem(a.s) kıssası ile bildirmiş olduğu hakîkâtler sadece esmâ âleminde kalıp dışarıya çıkarılmamış olsa idi hiç birimizin bu hakîkâtlerden haberi olmaz ve bilgileri alınarak tatbikatı yapılamaz idi. İşte şeytan denilen İblis'in, melekler denilen kuvvetlerin, Âdem(a.s) ve Havva validenin hususiyetlerinin dünyâyâ indirilmnesi onların tard edilmişliğidir. Tard edilmişlik ifâdesi burada ilâhî tecellinin en son noktasına gönderildiler mânâsınadır. Bu tard edilmişlik ne kadar uzak mesafe olursa olsun yine de Allah'ın mülkû içerisinde olduğundan dolayı "tard edilmiş" ifâdesi bir varlık ile diğer ayrı bir varlığın birbirinden uzak veya yakın oluşu gibi bir mânâda değildir.

İşte bu ifâdeler ışığında tecellinin en son noktasına gelmiş olan bu kişilerden kim bu en son noktada yâni ef'âl âleminde yâni şariat mertebesinde veya bir üzeri olan esmâ âleminde yâni tarikat mertebesinde veya onun bir üzeri olan sıfat mertebesinde kalırsa Hakk'a ulaşamadıkları için tard edilmiş hükmündedirler.

Cenâb-ı Hakk (c.c) gerçi bütün varlıkların özünde vardır ancak bunu o mertebede anlayamadıkları için ef'âl mertebesinden doğrudan Hakk'a geçiş mümkün değildir. Diğer mertebeler içinde aynı şey geçerlidir bu nedenle zât mertebesine ulaşınca ancak Hakk ile Hakk olunmuş olmaktadır.

Ve daha dedi ki

– Yâ Gavs, mücâhede, müşâhede denizlerinden bir denizdir ve balıkları da vâkıflardır. Müşahede denizine girmeyi irâde edene, mücâhede gerekir. Zîrâ, mücâhede müşâhedenin tohumudur!

Mücahede yâni kişinin nefsi için değil Hakk için mücadele etmesidir ki buna da cihad denilmektedir. İslâmiyetin en bü-

yük özelliklerinde birisi de cihad ehli olmaktır. Bu cihad ehli olmak elimize silâh alıp düşman diye gördüklerimize saldırmak mânâsına değil, ilk olarak kendi nefsimiz ile mücadele etmemiz mânâsındadır.

Biz nerede bu mücâhedeyi yapıyorsak orada bize müşâhede açılmaktadır. Bu müşâhede neticesinde de bizim idrâkimiz ve şuurumuz açılmaktadır.

Aslında her birerlerimiz atmosfer tabakası içerisinde balıklar gibi yatay değil ama dikey olarak yüzmekte olan birimleriz.

İşte kim ki şehâdet ehli olmak istiyorsa mücâhedeyi arzu edecektir. Bu mücâhede hangi tohum üzere ekilmiş ise sonucundaki müşâhede de bu tohumun meyvesi üzerine olacaktır.

Yâ Gavs, kim mücâhedeyi ihtiyâr ederse, ona müşâhedem olur, istese de istemese de.

Bir kimse Hakk yolunda mücâhede ediyorsa, ancak o mücâhede sonunda oluşan irfâniyet ile müşâhede açılmaktadır.

Yâ Gavs, kim mücâhededen mahrum ise, ona müşâhedeye yol yoktur. Tâliplere, benim kendilerine lâzım olduğum gibi, mücâhede lâzımdır.

Bu kişi şer'î olarak müslüman olur ancak ona Hakk yolu açılmaz.

Yâ Gavs, kullarımın faziletlisi ve sevgilisi onlardır ki, evlâdı ve anne ve babası olup da kalbi onlardan fâriğdir. Eğer, anne ve babası ölse hiç hüzün çekmez.

Evladı ölse yine kederlenmez. Kulum bu mertebeye ve menzile eriştiğinde, benim indimde "anasız ve babasız ve evlâtsiz" ve "lem yelid ve lem yûled ve lem yekûn lehû küfüven ehad" olur. Kim anne ve baba ve evlâd muhabbetinden fenâ tadmaz ise vahdaniyyet ve ferdaniyyet lezzetini almaz.

Bu sözlerin hepsi doğrudur ancak ne şekilde doğrudur bunu da bilmemiz gereklidir. Yoksa bu anlatımları olduğu gibi alıp mutlak mânâda kabullenirsek çevremizdekilere bakış açımızda değişiklikler olur ki bu da biraz hatâlı olur.

Biz, bizden öncekiler ve bizden sonrakiler olmak üzere üç nesilden bahsedilmektedir burada.

Kişinin anne ve babasını ve evladını Hakk'tan ayrı varlıklar olarak görmesi bir suçtur. Bu nedenle bu düşünceden fâriğ olması lâzımdır. Yâni evlâd, anne ve baba Hakk'tan başka bir şey değildir ve bunların hepsi Hakk'ın birer ni'metidir diyerek bunlara bakmamız gerektiği ifâde edilmektedir. Biz bunları Hakk'tan ayrı varlık olarak görüp sâhipleniyorsak eğer bunun bize zarârı vardır.

Kişi anne ve babasında ve evlâdında beşeriyetleri îtibarıyla ayrı bir varlık görmeyip, orada Hakk'ın zuhuru olduğunu gördüğü zaman zâten onları beşeriyetlerinden öldürmüştür. Ve bu şekilde onların ölümüne de üzülmez. Çünkü onları Hakk'a bağlayarak başka bir veche döndürmüştür.

Zâhiri olarak anası, babası ve evlâdı vardır ancak bunlar Hakk'ın zuhuru olarak vardıkları ve kişi de bu şekilde düşüncesinde beşeri, ayrı varlıklar olarak onları görmekten anasız ve babasız ve evlâtsiz kalmış olur.

Bu şekilde bir düşünce yapısına ulaşamayan kişiye beşeri olarak onlara duyduğu muhabbet Hakk yolunda perde olur.

Yâ Gavs, bana nazar etmek istiyorsan bir mahalde,

gayrımdan fâriğ kalbi ihtiyâr et!

Yânî baktığın mahalde BEN'den başkasını görme ve fakr içinde ol ve onlara ayrı varlıklar olarak kimlik verme.

Sordum,

– İlmî ilmi nedir? Dedi ki

– Yâ Gavs-ı Â'zâm, ilmin ilmi, ilimden cehildir.

Beşeriyetimizin sâhip olduğu ilimler olarak öğrendiklerimizi uygularsak bizler hayâlî âlimler oluruz.

Burada "câhil" ibaresi ile "biz onu zâlim ve câhil olan insana yükledik" ifâdesinde belirtilen câhillik kastedilmektedir.

Cenâb-ı Hakk (c.c) emânetini yerlere, göklere teklif etti onlar kabul etmediler ancak insan kabul etti çünkü o zâlim ve câhil idi. Cenâb-ı Hakk (c.c) bütün âlemlerin sâhibi ve hakîmlerin hakîmi olduğuna göre emânetini bir câhile nasıl vermektedir, üstelik zâti zuhuru gibi emânetlerin en büyüğü olan bir emâneti. İşte bu şekilde bu ifâdeye zâhir mânâsı ile bakarsak çözümü mümkün olmaz.

İşin aslında burada bahsedilen "câhil" kişinin kendine câhil olmasıdır yâni kendisine âit hiçbir şeyin olmadığı ve kendisinin Hakk'ın zuhurundan başka bir şey olmadığına idrâk edilerek eski nefsâniyetine câhil olunmasıdır. İşte Cenâb-ı Hakk (c.c) bu şekilde câhil olana o emânetleri yüklemiştir.

Şöyle bir hikâye anlatılır, "Bir ehlullah'ı arayan bir kişi sora sora evine kadar gelmiş. Kapıyı çaldıktan sonra, kapıyı açan ehlullah'a ben şu kişiyi arıyorum, demiş, ehlullah da ona cevâben, ben de yıllardır onu arıyorum ama bulamadım, diye cevap vermiş."

Yâ Gavs, kalbi mücâhedeye meyleden kula ne mutlu. Vay hâline o kulun ki kalbi şehvetlere meyleder.

Kalbi mücâhedeye meyleden kulu diğer taraftan da Cenâb-ı Hakk (c.c) destekleyerek ilerleyişini kolaylaştırmaktadır. Normal yaşantımızı sürdürürken Hakk yolundaki çalışmalarımızın yanı sıra dünyâ yaşantısının gereği olan fiilleri de ortaya koymaktayız. İşte kişi zaman zaman bu fiiller arasında tereddütte kalabilir, örneğin bir boş zamanı olur ki bunu oturup bir film izlemek veya zikir yapmak arasında değerlendirmek gibi seçenek çıkar karşısına, bu gibi durumlarda zikir yapmak gibi, Hakk'a giden yolda mücâhedeyi seçenlere ne mutlu, demektedir Cenâb-ı Hakk (c.c). Aslında bu çok büyük bir değerdir, her ne kadar kişi o anda bunu farketmez ancak bu değer kendi rûhâniyet hakîkâtine intikâl ettirildiğinden rûhâniyeti daha da güçlenmiş olur.

Rabbimi gördüm ve mi'râctan sordum. Buyurdu ki:

– Mi'râc, benden gayrı her şeyden urûctur. Mi'râcın kemâli de, nazarının gayrına kaymaması ve isyan etmemesidir.

Mi'râcın ne kadar güzel târifi yapılmıştır. Oysa zâhiren biz mi'râc için Burak atına bineceğiz ve arşı âlâya gökyüzüne çıkacağımızı zannediyoruz. Oysa burada bahsedilen mi'râcın hakîkâti ile tevhîd ehli oturduğu yerde dahi mi'râc eder.

Efendimiz (s.a.v) o kadar kısa sürede aslında fiziki mânâda bir yerlere gitmiş değildir çünkü döndüğünde yatağı daha sıcaktı denilmektedir.

"Esrâ" kelimesiyle ifâde edilen mi'râca gelinceye kadar olan oluşumlar "İsr" mânâsına yâni dünyâ üzerinde Hakk'a yolculuk mânâsınadır. Esrâ ise Hakk'a doğru yükseliş mânâsınadır. "İsr" Müseviyyet mertebesi itibarıyla iken "Esrâ"

Muhammediyyet mertebesi îtibarıyla Hakk'ın zâtına urûctur.

Her birerlerimiz nefsânî olarak bizi sarmış olan beşeriyet kozalarımızı deldiğimiz anda kendimiz kendimizden doğmuş olmaktadır. İşte hakîkâti Muhammedî tohumu olan hazreti Muhammed'in bütün âlemlere ekilmesiyle, Efendimiz (s.a.v) çok kısa sürede onun açılımını gördü ve mi'rac gecesi âlemlerin tamamını fiziki olarak oralara gitmeden kendi varlığında ilmi ve nazari olarak müşâhede etti. Fiili olarak ise hakîkâti Muhammedî yönüyle bütün âlemlerde zuhurdadır. İşte Efendimiz (s.a.v)'in akli mi'rac gecesinde yüzde yüzüyle kullanıldı. Bu nedenle bizlere de her ne kadar yüzde 5 ilâ 8 arasını kullanıyor olsak dahi bu yüzde yüz akıl verildi ki daha sonra bize "bu yüzde yüz verilmedi ki o yüzden mi'racımızı yapamadık" gibi mazareti ortaya getirmeyelim diye. Bu şekilde aklımızı geliştirme yönü üzere bizlerin de ufku son derece açıktır.

Bu şekilde bütün varlıkta Hakk'ın varlığı idrâk edildikten sonra bu işi Hüseyin yaptı, şu işi Ali yaptı gibi kişilere ayrı bir varlık verme gibi bir anlayışa girdiğimiz anda nazarımız kaymış demektir.

Yâ Gavs, mi'râcı olmayanın namazları yoktur benim indimde. Ve o, namazdan mahrumdur.

Efendimiz (s.a.v) "namaz mü'minin mi'racıdır" buyurmuştur. İfadeye dikkât edelim mi'racı olabilir veya şöyle yaparsa mi'racı olur gibi bir ifâde kullanmıyor, kesin olan bir ifâde ile "namaz mü'minin mi'racıdır" buyuruluyor.

Kılınan her namaz mi'rac hükmünde olmakla birlikte fiilinde değildir. Namaza başladığımız anda oluşan safiyetle birlikte aklımıza bir sürü dünyâlık oluşumlar gelir ancak o anda aklımıza ne gelirse gelsin o namazı kılmamız lâzımdır.

Bütün ömür boyu kılacağımız namazlarımız netice olarak önce iki rekâta buradan da tek rekât namaza dönüşmektedir.

Diğer bütün kıldığımız namazlar bunların tekrarıdır. Bu tekrarlar bizi yavaş yavaş hakiki namaza yönlendirmektedir. Arada bozulsa dahi eğer bizler namaz ehli isek bütün ömrümüz abdestli geçmiş hükmündedir. Arada kalan küçük boşluklar Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın lütfundan sonradan alınan abdestin cereyanı ile kapatılmaktadır.

Sonuç olarak bütün bu namazların bizi götüreceği iki rekâtlık namazın bir rekâtı fenâfillah, bir rekâtı ise bakâbillah'tır. Ve ayrıca günde beş vakit namazı kıldığımızda bir ömür boyu hep namaz kılmışız gibi yâni salat-ı daimun olmaktadır. Bu nedenle gaflet ile namazımızı kılmış olsak dahi bunu önemsiz saymayalım. Önemli olan o anda fiilin yapılması ve Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın huzurunda bulunulmasıdır. İnsan her an kemâlli şekilde bir hal üzere olamaz. Günlük yaşantısı içerisinde, içerisinde bulunduğu haller değişse de önemli olan namazın fiilinin yapılmasıdır.

Sadece bir namaza bakılarak değil bütün namazların toplamı üzerine hüküm verilmektedir.

Eğer irfâniyet hükmü ile bunları idrâk etmiş ve kendimizi müşâhede etmiş isek mi'racımız olmuştur.

Bu hakîkâtler idrâk edilmemiş ise eğer o kişi ma'rifet mertebesi itibarıyla kılınan namazdan mahrum olmaktadır yoksa fiziki olarak şariat mertebesindeki namazdan mahrum değildir.

Ancak Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın istediği kendi varlığının içinde mevcûd olan bir anlayış ile namazın kılınmasıdır.

Namazını bu anlatılmaya çalışılan şekilde kılamayan namazın hakîkâtinden mahrumdur.

Seyri sülûk yolunda dersler yapılmadan önce kılınan iki rek'ât mi'rac namazından dahi maksat budur.

Böylece bu özet şerhte niticeye ulaşmış durumdadır, okuyucularımıza azami derece de yararlanmalarını cenâb-ı Hakk'tan niyaz ederim.

Necdet Ardıç Terzi Baba Tekirdağ.

Gayret bizden muvaffakiyyet Hakk'tandır.

“DAHA EVVELCE ÇIKAN KİTAPLARIMIZ”

KAYNAKÇA

1. KÛR'ÂN VE HADİS :

2. **VEHB** : Hakk'ın hibe yoluyla verdiği ilim.
3. **KESB** : Çalışılarak kazanılan ilim.
4. **NAKİL** : Muhtelif eserlerden, Mesnevi'î şerif, İnsân-ı Kâmil, Fusûsu'l Hikem ve sohbetlerimizden müşahede ile toplanan ilim.

“DAHA EVVELCE ÇIKAN KİTAPLARIMIZ”

(Gönülden Esintiler)

1. Necdet Divanı:
2. Hacc Divanı:
3. İrfan Mektebi, Hakk Yolu'nun Seyr defteri:
4. Lübb'ül Lübb Özün Özü, (Osmanlıca'dan çeviri):
5. Salât- Namaz ve Ezan-ı muhammedi'de Bazı hakikatler: "İngilizce, İspanyolca"
6. İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve Hakikatleri:
7. İslâm, İmân, İhsân, İkân, (Cibril Hadîs'i):
8. Tuhfetu'l Uşşâkiyye, (Osmanlıca'dan çeviri):
9. Sûre-i Rahmân ve Rahmâniyyet:
10. Kelime-i Tevhid, değişik yönleriyle:
11. Vâhy ve Cebrâil:
12. Terzi Baba (1) ve Necm Sûresi:
13. (13) On üç ve Hakikat-i İlâhiyye:
14. İrfan mektebi, "Hakk yolu"nun seyr defteri ve şerhi
15. 6 Pey- (1) Hz. Âdem Safiyyullah (a.s.)
16. Divân (3)
17. Kevkeb. Kayan yıldızlar.
18. Peygamberimizi rû'ya-da görmek.
19. Sûre-i Feth ve fethin hakikat-i.
20. Terzi Baba Umre (2009)
21. 6 Pey-(2) Hz. Nûh Neciyyullah: (a.s.)
22. Sûre-i Yûsuf ve dervişlik:
23. Değmez dosyası:
24. 6 Pey-(3) Hz. İbrâhîm Halîlûllah: (a.s.)
25. -1-Köle ve incir dosyası:
26. Bir zuhûrât'ın düşündürdükleri:
27. -2-Genç ve elmas dosyası:
28. Kûr'ân'da Tesbîh ve Zikr:
29. Karınca, Neml Sûresi:
30. Meryem Sûresi:
31. Kehf Sûresi:
32. Terzi Baba-(3) İstişare dosyası.
33. Terzi Baba Umre dosyası: (2010)
34. -3-Bakara dosyası:

35. Fâtiha Sûresi:
36. Bakara Sûresi:
37. Necm Sûresi:
38. İsrâ Sûresi:
39. Terzi Baba: (2)
40. Âl-i İmrân Sûresi:
41. İnci tezgâhı:
42. 4-Nisâ Sûresi:
43. 5-Mâide Sûresi:
44. 7-A'raf Sûresi:
45. 14-İbrâhîm Sûresi:
46. İngilizce, Salât-Namaz:
47. İspanyolca, Salât-Namaz:
48. Fransızca İrfan mektebi:
49. 36-Yâ'sîn, Sûresi:
50. 76-İnsân, Sûresi:
51. 81-Tekvir, Sûresi:
52. 89-Fecr, Sûresi:
53. Hazmi Tura:
54. 95-Beled-Tîn, Sûresi:
55. 28- Kasas, Sûresi:
56. İrfan-Mek-Şer-Fransızca-Baba:
57. 20-TÂ HÂ Sûresi:
58. Mirat-ül-İrfan-ve-şerhi:
59. 6 Pey-(4) Hz. Mûsâ Kelîlmullah: (a.s.)
60. 6 Pey-(5) Hz. İsâ Rûhullah: (a.s.)
61. 6 Pey-(6) Hz. Muhammed: (s.a.v.)
61. -4-Bir ressam hikâyesi:
63. İnci mercan tezgâhı
64. Ölüm hakkında:
65. Reşhatt'an bölümler:
66. Risâle-i Gavsîyye:
67. 067-Mülk Sûresi:
68. 1-Namaz Sûrereleri:
69. 2-Namaz Sûrereleri:
70. Yahova Şahitleri:
71. Mü-Geceler-Fran-les-nuits:

72. İman bahsi:
73. Celâl ve İkrâm:
74. 2012 Umre dosyası:
75. Gülşen-i Râz şerhi:
76. -5-Doğdular, yaşadılar hikâyesi:
77. Aşk ve muhabbet yolu:
78. A'yân-ı sâbite. Kazâ ve kader:
79- Terzi Baba-(4) İstişare dosyası.
80- Terzi Baba-(5) İstişare dosyası.
81- Hayal vâdîsi'nin çıkmaz sokakları:
82- Mektuplarda yolculuk-M.Nusret-Tura.
83- 2013 Umre dosyası.
84- Nusret T. Vecizeler ve ata sözleri.
85- Nusret T. Gönül ve aşk.
86- 6- Bir hikâye birçok yorum. (Merkez E.)

Terzi Baba kitapları serisi:

- 1- 12- Terzi Baba-(1)
2- 39- Terzi Baba-(2)
3- 32- Terzi Baba-(3) İstişare dosyası.
4- 79- Terzi Baba-(4) İstişare dosyası.
5- 80- Terzi Baba-(5) İstişare dosyası.

Mektuplar ve zuhuratlar serisi:

Terzi Baba İnternet dosyaları:

- 91-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-1-
92-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-2-
93-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-3-
94-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-4-
95-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-5-
96-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-6-

**97-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-7-
98-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-8-
99-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-9-
100-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-10-
101-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-11-
102-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-12-
103-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-13-
104-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-14-
105-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-15-
106-Terzi-Baba-Mek-ve-zu-Ke-Kara-bi-dosyası-16-
107-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -17-
108-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -18-
109-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -19-
110-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -20-
111-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -21-
112-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -22-
113-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -23-
114-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -24-
115-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -25-
116-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -26-
117-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -27-
118-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -28-
119-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -29-**

NECDET ARDIÇ

Büro : Ertuğrul mah.
Hüseyin Pehlivan caddesi no. 29/4
Servet Apt.
59 100 Tekirdağ.

Ev : 100 yıl Mahallesi uğur Mumcu Cad.
Ata Kent sitesi A Blok kat 3 D. 13.
59 100 Tekirdağ
Tel (ev) : (0282) 261 43 18
Cep : (0533) 774 39 37

Veb sayfası: Amerika: <[http:// necdetardic. org/](http://necdetardic.org/)>

Veb sayfası: Amerika: <www.necdetardic.info>

Veb sayfası: Almanya: <www.terzibaba.com>

Radyo adresi (form): <terzibaba13.org/radyo.html>
İnternet, MSN Adresi:
Necdet Ardıç <terzibaba13@hotmail.com>